

Mirka Räisänen

NELJÄ PIENTÄ STRESSIÄ

Havaintoja ja kokemuksia lukuvuoden periodisoinnista
Tampereen yliopistossa

Tampereen yliopisto 2007
Opetuksen ja tutkimuksen kehittämissyksikkö OTUKE

ISBN 978-951-44-6917-6

Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print
Tampere 2007

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto.....	5
2 Periodisointi Tampereen yliopistossa.....	7
3 Selvityksen tavoitteet.....	10
4 Opintosuoritusten määrällinen kehitys	11
Koko yliopisto	11
Neljä yhteistyöyksikköä	15
Ensimmäisen vuoden opiskelijat	19
5 Opetustilojen käyttö.....	21
Tilavaraukset kuukausitasolla.....	22
Tilojen käyttö viikontähtäin	24
6 Periodisointi opetusohjelmissa	27
7 Kysely toisen vuoden opiskelijoille.....	28
Aktiivisen opiskelun kausi.....	29
Periodien tasapainoisuus.....	30
Tenttien ja harjoitustöiden ruuhkautuminen.....	32
Periodien välisen viikon merkitys	33
Periodisointi ja työssäkäynti.....	34
8 Henkilökunnan kokemukset neljässä yksikössä	45
Kurssisuunnittelu	37
Kurssien jakaminen viikontähtäville, periodeille ja lukuvuodelle ..	39
Koordinointi.....	40
Opintosuoritusten arviointi	40
Kuormittavuus	41
Periodien välinen viikko.....	42

Opetuksesta vapaat tutkimusperiodit ja kansainvälinen vaihto	42
Koontia opiskelijoiden ja henkilökunnan näkemyksistä.....	44
9 Johtopäätöksiä ja ehdotuksia.....	45
Lähteet.....	47
LIITE 1.....	48
LIITE 2.....	52

1 Johdanto

Tampereen yliopisto siirtyi 1.8.2005 neljän periodin lukuvuosimalliin lääketieteen koulutusta lukuun ottamatta. Uudenlainen jaksotus otettiin käyttöön yhtä aikaa tutkintorakenneuudistuksen kanssa, jonka taustalla ovat Bolognan prosessin tavoitteet entistä yhtenäisemmän ja kilpailukykyisemmän eurooppalaisen korkeakoulutusalueen synnyttämisestä. (Yliopistojen tutkinnot uudistuvat 2005, 2.)

Tutkintorakenneuudistus muutti suomalaiset yliopistotutkinnot lääketieteen ja hammaslääketieteen tutkintoja lukuun ottamatta kaksiportaisiksi, alemmasta ja ylemmästä korkeakoulututkinnosta muodostuviksi. Samalla opintojen mitoituserusteet uudistettiin uusia eurooppalaisia käytäntöjä vastaaviksi ja opintoviikkojen sijaan käyttöön otettiin opintopisteet. Myös opintojen kuormittavuus arvioitiin ja mitoitettiin työmäärän mukaisiksi. Opiskelijoiden ohjausta ja opintojen etenemisen seuranta tulivat helpottamaan opiskelijoiden henkilökohtaiset opintosuunnitelmat, HOPSit. (OPM 2004:6, 49)

Yksi tutkintorakenneuudistuksen keskeisistä kansallisista tavoitteista on valmistumisaikojen lyhentäminen. Tampereen yliopistossa tähän haasteeseen tartuttiin aloittamalla keskustelu keinoista tehollisen vuotuisen opetusajan pidentämiseksi ja täysipainoisemman opiskelun mahdollisuuksien lisäämiseksi. Selvitystyön tuloksena päädyttiin jakamaan lukuvuosi kahden lukukauden sijaan neljään periodiin.

Periodisointia käyttöönotettaessa pidettiin tärkeänä seurata sen vaikutuksia opiskelijoiden ja opettajien työhön sekä opintojen karttumiseen. Seuraaminen todettiin tarpeelliseksi myös siksi, että suomalaisista tiedeyliopistoista ilmeisesti ainoastaan Lapin yliopistossa on tähän mennessä ehditty arvioida periodisoinnin toteutumista.

Lapin yliopiston Opetuksen kehittämispalvelut toteutti helmikuussa 2006 selvityksen puolessa vuodessa kertyneistä kokemuksista. Selvitys toteutettiin kyselyllä, joka suunnattiin opetushenkilökunnalle, opintoasioista vastaaville amanuensseille ja suunnittelijoille, opintopäälliköille sekä kolmannen vuosikurssin opiskelijoille.

Selvityksen tulosten perusteella opetuksen periodisointia pidettiin tarpeellisenä ja hyödyllisenä. Systemissä nähtiin kuitenkin paljon kehitettävää. Niin henkilökunta kuin opiskelijatkin katsoivat, ettei opetus ole vielä toivotulla tavalla jakaantunut tasaisesti kaikkiin periodeihin, eri viikonpäiville tai koko lukuvuodelle. Periodisointi ei vastaajien mukaan myöskään ollut vähentänyt kurssien päällekkäisyyksiä. Sen sijaan kurs-

sien sijoittaminen pääsääntöisesti yhden periodin raameihin sekä opetus-aikataulujen merkitseminen entistä tarkemmin ja sitovammin opinto-oppaaseen oli onnistunut paremmin.

Sekä opiskelijat että henkilökunta arvioivat periodien loput kuormittaviksi tenttien ja kirjallisten töiden kasaantumisen takia. Opiskelijoiden mielestä periodisointi on tehostanut oppimista, mutta opettajien enemmistö oli täysin päinvastaista mieltä. Kokonaisuudessaan periodisoinnilla ei lyhyellä tarkasteluajalla näyttäisi olleen kovinkaan suurta vaikutusta opiskelun tehostumiseen tai tutkinnon suorittamisnopeuteen.

Henkilökunnan mukaan periodisointi oli auttanut opetuksen järkevää suunnittelua, mutta yhteisiä suunnittelutilaisuuksia kaivattiin vielä lisää. Opetustilojen saatavuuden katsottiin heikentyneen, eikä toistaiseksi ollut näkynyt helpotusta opetushenkilökunnan tutkimusvapaan pitämiseen. Jatkossa toivottiin yhteisiä pelisääntöjä ja yhteistyöpalavereja sekä lisää ohjeistusta.

Käsillä olevassa Tampereen yliopiston selvityksessä periodisoinnin käytännön toteutumista ja sille asetettujen tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan lukuvuoden 2005–2006 kokemusten valossa. Aineistona on käytetty haastattelumateriaalia neljältä laitokselta, opiskelijoilta verkkokyselyllä koottua informaatiota sekä tilastotietoja opiskelijoiden opintoviikkokertymistä ja opetustilojen tilavarauksista. Raporttia on käsitelty yliopiston opetusneuvostossa 19.2.2007, jonka jälkeen siihen on tehty joitakin täsmennyksiä.

Selvitystyön laatiminen on vaatinut monien ihmisten työpanosta. Tilastotietoja ovat toimittaneet Taina Vimpari (tilavaraustiedot) ja Irja Satri (opintosuoritusrekisteri). Opiskelijakyselyn periodisointia koskevan osion suunnittelussa ja analysoinnissa suurena apuna ovat olleet Leena Ahrio ja Teresa Teppo. Haastateltujen yksiköiden henkilökunta ja erityisesti amanuenssit ovat olleet hyvin yhteistyöhaluisia ja avuliaita. Tilapalveluiden informanteina ovat toimineet Hilikka Hakala ja Taina Tuomenoja. Lisäksi informaatiotutkimuksen opiskelijoiden ainejärjestöltä UDK:lta sekä teatterin- ja draaman tutkimuksen ainejärjestöltä Silmäkääntäjiltä on saatu arvokasta tietoa opiskelijoiden ajatuksista.

2 Periodisointi Tampereen yliopistossa

1.8.2005 voimaan tullut asetus yliopistojen tutkinnoista velvoittaa yliopistot järjestämään koulutuksensa siten, että opiskelija voi suorittaa kolmensadan opintopisteen laajuisen kandidaatin- ja maisterintutkinnon kokonaisuuden päätoimisesti opiskellen viidessä vuodessa. Tämä tarkoittaa opiskelijalta 1600 tunnin tehollista vuosittaista työpanosta. (Uusi tutkintoasetus 794/2004.)

Yliopistoille tavoiteaikataulun toteutumisen mahdollistaminen ilman opetustuntien lisäämistä on haastava tehtävä. Useimmat yliopistot ovat lähteneet hakemaan ratkaisua lukuvuoden uudelleenlaisesta jaksotuksesta. Perinteistä kahdesta lukukaudesta koostuvaa lukuvuosimallia on purettu, ja joko neljään tai viiteen jaksoon perustuva periodisysteemi on otettu lukukauden 2005 alusta käyttöön lähes kaikissa tiedeyliopistoissa (ks. LIITE 1).

Erilaisia jakso- tai periodimalleja on suomalaisissa korkeakouluissa toki ollut käytössä jo ennen Bolognan prosessin käynnistymistä. Myös Tampereen yliopistolla jotkut laitoksista hoitivat opetuksensa lähes yksinomaan periodeina jo ennen periodisointimallin omaksumista. Tuolloin periodisointi kuitenkin tarkoitti lähinnä yhden kurssin jaksottamista muutamalle viikolle tai jopa muutamalle päivälle. Käytäntö oli hankala sekä tilahallinnolle että opiskelijoille, jotka eivät voineet valita muita kursseja samaan aikaan. Rehtori päätti 9.12.2002, että syyslukukauden 2003 alusta lähtien opetustiloja voi varata enintään neljäksi tunniksi peräkkäin ja vain parillisin tunnein alkavaksi. Rehtori myös ohjeisti laitoksia välttämään laitoskohtaisia periodeja.

Järjestelmällistä lukuvuoden jaksottamista periodeihin on sovellettu vuosia esimerkiksi Tampereen teknillisessä yliopistossa, jossa noudatettiin neljän periodin mallia kymmenkunta vuotta ennen siirtymistä viiteen periodiin syksyllä 2005. (Tampereen teknillinen yliopisto. Toimintakerromus ja tilinpäätöslaskelmat 2004.) Åbo Akademiassa puolestaan kokeiltiin muutaman vuoden ajan ongelmalliseksi osoittautunutta kolmen periodin mallia ennen neljään periodiin siirtymistä lukuvuonna 2005 (Meddelanden från Åbo Akademi 2004). Tampereen teknillisen yliopiston ja Åbo Akademin kokemukset toimivat pohjana Tampereen yliopistossa vuonna 2003 käynnistyneelle selvitystyölle.

Tampereen yliopistossa lukuvuodesta säädetään yleisessä tutkinto-säännössä. Lukuvuoden aikana annettavan opetuksen yleisistä alkamis- ja päättymisajoista, lukuvuoden jaksottamisesta opetusperiodeihin sekä

normaalista poikkeavista opetuspäivistä päättää rehtori (Tampereen yliopiston tutkintosääntö 2005).

Tammikuussa 2003 rehtori asetti lukukausityöryhmän selvittämään vaihtoehtoja kahden lukukauden järjestelmälle. Ryhmän työtä ohjasivat seuraavat tavoitteet:

- täysipainoisen opiskelun mahdollisuuksien lisääminen,
- opintojen ja työn jaksottaminen,
- opettajien opetus- ja tutkimustyön rytmittäminen ja tutkimusmahdollisuuksien lisääminen sekä
- opetustilojen käytön tehostaminen (Yksi lukuvuosi – neljä periodia 2003, 3).

Keskusteluissa todettiin tarve saada opinnot jatkumaan täysipainoisimpina entistä pidemmälle keväeseen: yhteiset tilavaraustiedot osoittivat opetuksen merkittävää vähenemistä huhtikuussa – tai jopa maaliskuussa, pääsiäisen ajankohdasta riippuen.

Tarkasteltuaan eri vaihtoehtoja työryhmä päätyi muistiossaan *Yksi lukuvuosi – neljä periodia* ehdottamaan neljän periodin mallia, jossa se näki useita etuja: Periodisointi painottaa lukuvuoden osia nykyistä tasaisemmin ja lisää tehollisia opetusviikkoja ja -päiviä, mutta helpottaa samalla opetustilojen ylikuormitusta. Lukuvuodesta tulee – erityisesti loppukevään osalta – ennustettavampi, jolloin opintojen ja esimerkiksi työelämän rytmittäminen helpottuu. Opetuksen sijoittuminen pidemmälle ajalle todennäköisesti vähentää opetuksen päällekkäisyyttä.

Lisäksi järjestelmä harmonisoi yliopiston sisäistä vaihtelua ja helpottaa sivuaineopiskelua. Intensiivisillä kursseilla voi olla myös oppimisprosesseja edistäviä pedagogisia etuja. Opiskelija voi aiempaa helpommin siirtyä kesken lukukauden opiskelemaan ulkomaille ja palata takaisin omiin opintoihinsa, kun opiskelun aloitus- ja lopetuskohtia on useita. Myös tutkimuskausien järjestäminen opettajille helpottuu.

Työryhmä ehdotti, että uusi lukuvuosijärjestelmä otetaan käyttöön 1.8.2005 lukuun ottamatta lääketieteellistä tiedekuntaa. Lukuvuosi jakaantuu neljään periodiin, joista kaksi sijoittuu syksyyn ja kaksi keväeseen. Ensimmäisen ja toisen periodin sekä kolmannen ja neljännen periodin välissä on viikon vapaa. Toisen ja kolmannen periodin välissä on joululoma. Pääsiäisloma on neljä päivää. Syyskauden opetus käynnistyy syyskuun alussa ja päättyy noin viikko ennen joulua. Kevätkauden opetus käynnistyy vuoden alussa ja päättyy toukokuun puolessavälissä. Periodien

pituudeksi työryhmä esitti siis noin seitsemän viikkoa syksyllä ja kahdeksan viikkoa keväällä.

Käytännön kurssisuunnittelun osalta työryhmä esitti, että kurssit kestävät pääsääntöisesti yhden periodin ja jatkuvat periodien alusta loppuun asti, mutta voivat olla myös useamman periodin pituisia. Kurssien loppukuulustelut järjestetään saman periodin puitteissa, ei siis periodien välisellä viikolla. Opettajille pyritään varaamaan joka neljäs periodi tutkimuskaudeksi.

Tampereen yliopiston hallitus hyväksyi lukukausityöryhmän esityksen 26.11.2003. (Neljän periodin käyttöön otto Tampereen yliopistossa 2005.) Rehtorin päätös lukuvuoden jaksottamisesta neljään opetusperiodiin tehtiin 30.4.2004 (Rehtorin päätös D 13/2004). Lukukausityöryhmän muistio toimi mallina myös muille periodisointia suunnitteleville yliopistoille.

Rehtorin luvalla osa yliopiston laitoksista ryhtyi noudattamaan neljän periodin mallia jo lukuvuonna 2004–2005. Saatujen kokemusten ja palautteen perusteella katsottiin hyödylliseksi antaa laitoksille ja tiedekunnille tarkempia ohjeita ennen varsinaista uuteen järjestelmään siirtymisestä. Tätä varten rehtori asetti erillisen työryhmän tammikuussa 2003. Työnsä tuloksena ryhmä antoi joukon ehdotuksia ja suosituksia periodien pituuksista ja periodien välisestä opetuksesta vapaasta viikosta, opetustiloista ja opetusohjelmasta, opetuksesta vapaan periodin järjestämisestä opettajille sekä päivittäisistä opetusajoista (Neljän periodin käyttöönotto Tampereen yliopistossa 2005).

Työryhmä suositteli erimittaisista periodeista johtuvan kontaktiopetuksen määrän vaihtelun korvaamista syksyn lyhyemmissä periodeissa opiskelijan itsenäisellä työskentelyllä. Periodien välisellä viikolla ei tulisi järjestää opetusta tai kuulusteluja. Kuulusteluruuhkan välttämiseksi suositeltiin opintojen arvioimista vaihtelevin menetelmin jo periodin kuluessa. Suosituksissa kehoitettiin myös jakamaan laitosten opetus mahdollisimman tasaisesti kaikkiin periodeihin ja välttämään ”varmuuden vuoksi”-tilavarauksia. Laitoksia suositeltiin sopimaan sisäisistä menettelyistä opetuksesta vapaan periodin järjestämiseksi vuosittain kullekin opettajalle. Tällöin opettaja voidaan vapauttaa kontaktiopetuksesta ja yleisten kuulustelujen tarkastamisvastuusta.

Työryhmä huomautti myös, että mikäli halutaan valmistua uuden asetuksen esittämässä ohjeajoissa, on opintoja vietävä eteenpäin myös periodien ulkopuolella. Tällöin kysymykseen tulevat muut opintojen suori-

tusmuodot kuin kontaktiopetus. Myös periodien aikana vain osa opiskelusta perustuu kontaktiopetukseen.

3 Selvityksen tavoitteet

Koska periodisointi selkeine tavoitteineen on hankkeen kaltainen uudistus, katsottiin Tampereen yliopistossa, että sen toteutumista ja etenemistä on hyvä seurata ja arvioida jo alkuvaiheessa. Periodisointiselvityksen tuottamisen tarpeesta keskusteltiin opetusneuvostossa, ja työ annettiin Opetuksen ja tutkimuksen kehittämissyksikön tehtäväksi. Selvityskonseptin ja -tarpeiden suunnittelussa oli mukana muun muassa Tampereen yliopiston ylioppilaskunta Tamy (ks. LIITE 2).

Selvitystyölle asetettiin kolme tavoitetta:

- 1) periodisoinnin toteutumisen arviointi,
- 2) periodisoinnin onnistumisen arviointi sekä
- 3) johtopäätösten ja jatkotoimenpide-ehdotusten muotoilu.

Periodisoinnin toteutumisen arvioinnissa tukeuduttiin useisiin aineistoihin. *Dokumentteja ja tilastoja* tarkastelemalla pyrittiin kartoittamaan, miten periodisointi näkyy painetuissa opetusohjelmissa, tilahallinnon opetustilojen käyttöä koskevissa tilastoissa sekä opintosuoritusrekistereissä opintosuoritusten jakautumisena ja painottumisena lukuvuoden aikana.

Lisäksi tietoja kerättiin *haastattelemalla* neljän vapaaehtoisen yksikön henkilöstöä. Mukaan lähtivät

- informaatiotutkimuksen laitos (informaatiotieteiden tiedekunta),
- taideaineiden laitos (humanistinen tiedekunta),
- Tampereen opettajankoulutuslaitoksen Hämeenlinnan luokanopettajakoulutuksen yksikkö HOKL (kasvatustieteiden tiedekunta) sekä
- kielikeskus (erillislaitos).

Haastatteluin pyrittiin selvittämään, miten periodisointi on yksiköissä ymmärretty ja miten sen mahdollisuuksia on ryhdytty hyödyntämään. Myös tilapalveluiden yhteisten tilojen varauksista vastaavaa henkilökuntaa haastateltiin.

Opiskelijoiden näkemyksiä kerättiin *e-lomakekyselyllä*, joka oli suunnattu kaikille toisen vuoden opiskelijoille. Lisäksi informaatiotutkimuksen opiskelijoiden ainejärjestö UDK osallistui selvitykseen kokoamalla varsin perusteellisen raportin periodisointikokemuksista.

Periodisoinnin toteutumisen kartoittamisen ohella selvityksen tavoitteena oli arvioida järjestelmän onnistumista suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin, joiden työryhmämuistiossa Yksi lukuvuosi – neljä periodia (2003, 3) tiivistetään olevan täysipainoisen opiskelun mahdollisuuksien lisääminen, opintojen ja työn jaksottaminen, opettajien opetus- ja tutkimustyön rytmittäminen ja tutkimusmahdollisuuksien lisääminen sekä opetustilojen käytön tehostaminen.

Raportti pitää sisällään myös selvitystulosten perusteella ja opetusneuvoston avustuksella muotoiltuja johtopäätöksiä ja jatkotoimenpideehdotuksia periodisoinnin täysipainoiseksi hyödyntämiseksi Tampereen yliopistossa.

Selvityksen tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon, että periodisoinnin käyttöönotto tapahtui samaan aikaan tutkintorakenteen sekä opintojen arvioinnin ja mitoituksen uudistamisen kanssa. Mahdolliset tilastolliset ja informanttien kokemat muutokset voivat siis olla seurausta periodisoinnin ohella myös muista uudistuksista. Lisäksi opiskelijoiden käyttäytymiseen ja kokemuksiin voivat vaikuttaa esimerkiksi yleinen taloudellinen tilanne, työllisyystilanne ja opintotuen kehitys.

4 Opintosuoritusten määrällinen kehitys

Tässä luvussa tarkastellaan opiskelijatietojärjestelmän lukuja siitä, miten opintoviikkomäärät ovat kehittyneet Tampereen yliopistossa lukuvuosina 2003–2004, 2004–2005 ja 2005–2006 kolmella tasolla: 1) koko yliopistossa, 2) neljässä lähempään tarkasteluun valitussa yksikössä sekä 3) ensimmäisen vuoden perustutkinto-opiskelijoiden osalta. Vertailtavuuden vuoksi laskennallisena yksikkönä käytetään opintoviikkoja, vaikka lukuvuonna 2005–2006 opintosuoritusten ensisijaiseksi laskennalliseksi yksiköksi uusissa tutkinnoissa vaihtui opintopiste.

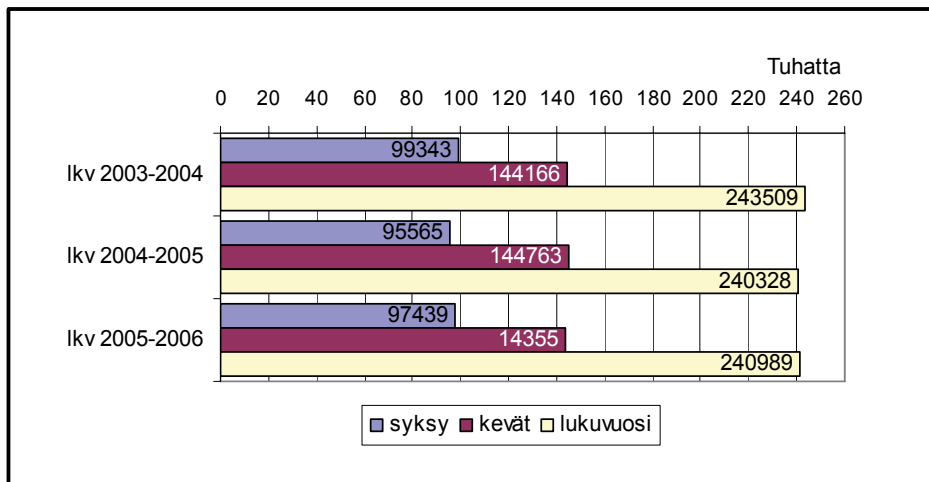
Koko yliopisto

Koko yliopiston tasolla, tiedekuntien ja erillislaitosten yhteenlaskettujen lukujen valossa, suoritettujen opintoviikkojen määrät ovat lukuvuosina 2004–2005 ja 2005–2006 hieman laskeneet verrattuna lukuvuoteen 2003–

2004. Kuvion 1 tilastoista on karsittu korvaavien suoritusten osuus eli ne opinnot, jota on suoritettu muualla kuin Tampereen yliopistossa ja luettu hyväksi täällä suoritettavaan tutkintoon.

Lukuvuonna 2003–2004 Tampereen yliopiston tiedekunnissa oli kirjoilla kaiken kaikkiaan 15 173 opiskelijaa, jotka suorittivat yhteensä 243 509 opintoviikkoa. Opiskelijaa kohti kertyi keskimäärin 16 opintoviikkoa. Lukuvuonna 2004–2005 opiskelijoita oli edellisvuotta hieman vähemmän, 15 056, ja kokonaisopintoviikkokertymäkin jäi 1,28 % edellisluvuotta pienemmäksi. Samaan aikaan keskimääräinen kertymä säilyi kuitenkin 16 opintoviikossa.

Lukuvuonna 2005–2006, jolloin opiskelijoiden määrä kipusi hieman edellisvuosia korkeammalle 15 377:ään opiskelijaan, nousi myös opintoviikkosaldo hienoisesti edellisvuotta paremmaksi, mutta laski silti 1,03 prosenttia suhteessa lukuvuoteen 2003–2004. Keskimääräinen opintoviikkokertymä laski edellisvuosista vain rahtusen 15,8:aan. Kaiken kaikkiaan, opiskelijamäärien vaihtelut huomioon ottaen, Tampereen yliopiston opintoviikkokertymät ovat tarkastellulla jaksolla säilyneet varsin vakaina.

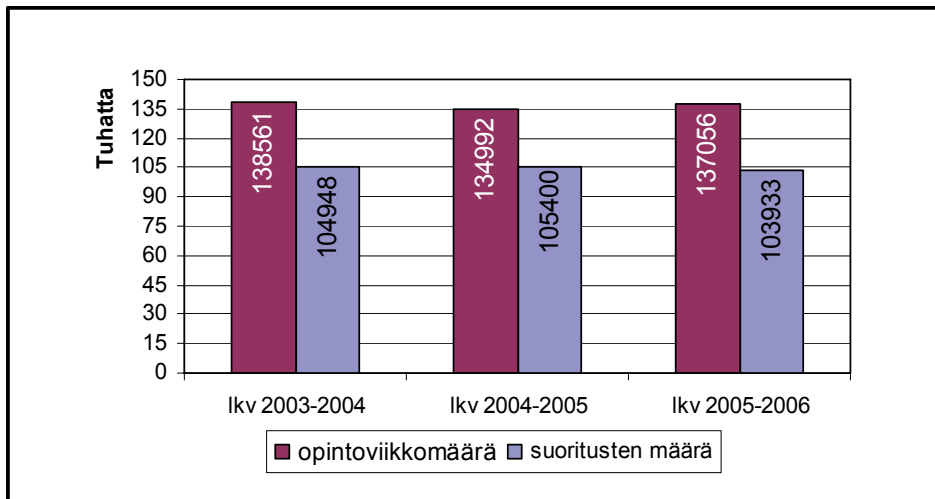

Kuvio 1. Tampereen yliopiston opintoviikot

Syksyn kertymät muodostavat lukuvuosien kokonaisopintoviikkokertymistä noin 40 prosenttia ja kevään noin 60 prosenttia. Lähemmin tarkasteltuna lukemat ovat kehittyneet siten, että lukuvuonna 2003–2004 kevät-

puolen opintoviikkokertymä muodosti 59,2 prosenttia koko vuoden saldosta, kun taas lukuvuonna 2004–2005 kevään osuus oli hieman suurempi, 60,2 prosenttia. Lukuvuonna 2005–2006 kevään osuus laski 59,6 prosenttiin. Periodisointi ei siis ainakaan vielä näytä lisänneen kevätpuolen kertymiä oletetulla tavalla.

Opintoviikkojen ohella voidaan tarkastella myös opintosuorituksia eli rekisteriin vietyjen opintojaksojen lukumääriä. Opintosuoritukset ovat opintoviikkojen määriin suhteutettuina pysyneet tarkastelujaksolla melko vakaina (kuvio 2). Voidaan kuitenkin todeta, että lukuvuonna 2004–2005, jolloin kokonaisopintoviikkokertymä kääntyi hienoiseen laskuun, tapahtui opintosuoritusten määrässä heikkoa kasvua. Tämä tarkoittaa sitä, että suppeita opintojaksoja tehtiin hiukan edellisluvuotta enemmän: keskimääräisen opintojakson suuruus lukuvuonna 2004–2005 oli 1,28 opintoviikkoa, kun se lukuvuosina 2003–2004 ja 2005–2006 oli 1,32 opintoviikkoa. Mistä tämä havainto voisi kertoa?

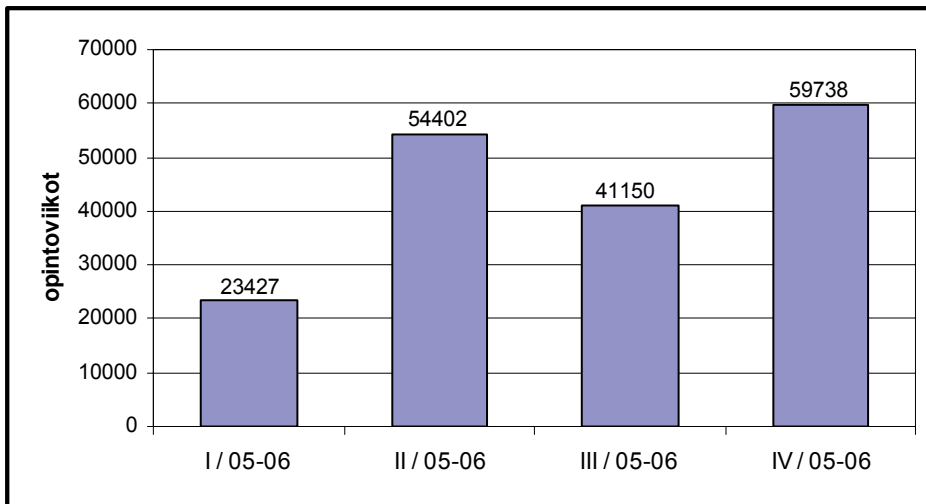

Kuvio 2. Tampereen yliopiston opintoviikkojen ja opintosuoritusten määrä

Tässä selvityksessä ei ole tarkasteltu opetussuunnitelmia, mutta voisi olettaa, ettei syy löydy opintojaksokohtaisten opintoviikkomäärien supistumisesta. Yleistäen voidaan arvella, että kontaktiopetuksesta kertyy keskimäärin suppeampia opintojaksoja kuin kirjatenteistä. Suppeiden opinto-

suoritusten määrän kasvu voisi siis indikoida kontaktiopetuksen lisääntymistä, mistä taas voisi seurata, että opiskelijan aika laajojen kirjatenttien suorittamiseen vähenee. Ajatuskulun paikkansapitävyyttä ja kontaktiopetuksen määrän kehitystä pyritään arvioimaan luvussa 5 opetustilojen käytön perusteella.

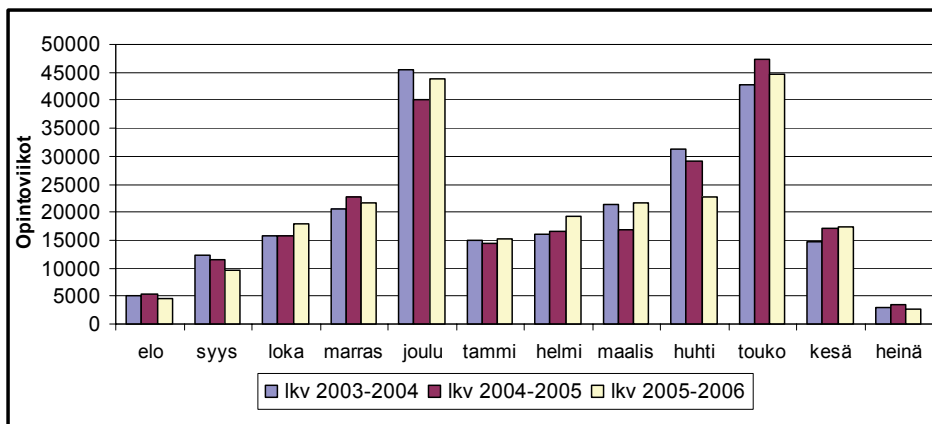
Tarkasteltaessa opintoviikkokertymiä rekisteriin merkityn suorituspäivän mukaan lukuvuonna 2005–2006 koko yliopiston tasolla periodeittain (kuvio 3) huomataan, että suoritukset painottuvat edelleen vahvasti vanhojen lukukausien loppuun, toiselle ja neljännelle periodille. Tosin myös kolmannen periodin kertymä on melkoisen suuri (vrt. kuvio 1, opintosuoritusten painottuneisuus keväälle). On myös mahdollista, että osa ensimmäisen periodin suorituksista kirjautuu toiselle periodille, osa kolmannen periodin suorituksista neljännelle periodille ja jopa osa toisen periodin suorituksista kolmannelle periodille. Sen sijaan voitaneen olettaa, ettei neljännen periodin suorituksia juuri kirjaudu ensimmäiselle.

Kuvio 3. Tampereen yliopiston opintoviikot periodeittain lukuvuonna 2005–2006

Kuviosta 4 nähdään kuukausittaiset opintoviikkojakaumat kolmelta lukuvuodelta. Selvät piikit joului- ja toukokuussa ovat vanhoilla paikoillaan myös periodisoinnin jälkeen. Hienoista kasvua on tapahtunut lokakuun (periodin vaihto), tammikuun, helmikuun ja kesäkuun suorituspäätymissä.

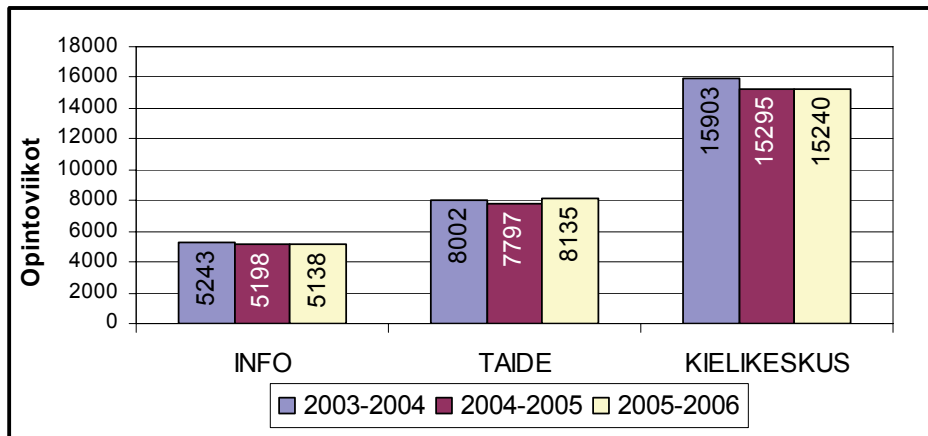
Myös maaliskuun määrät (periodin vaihto) ovat palanneet lukuvuoden 2004–2005 notkahduksen jälkeen lukuvuoden 2003–2004 tasolle. Sen sijaan syyskuun ja huhtikuun määrät näyttävät kolmen tutkitun lukuvuoden osalta olevan laskussa – huhtikuun melko jyrkkää pudotusta tosin kompensoivat touko- ja kesäkuun saldot. Luotettavia päätelmiä kehityksen suunnasta voidaan luonnollisesti tehdä vasta vuosien kuluttua.

Kuvio 4. Tampereen yliopiston opintoviikkomäärät kuukausittain kolmena lukuvuonna

Neljä yhteistyöyksikköä

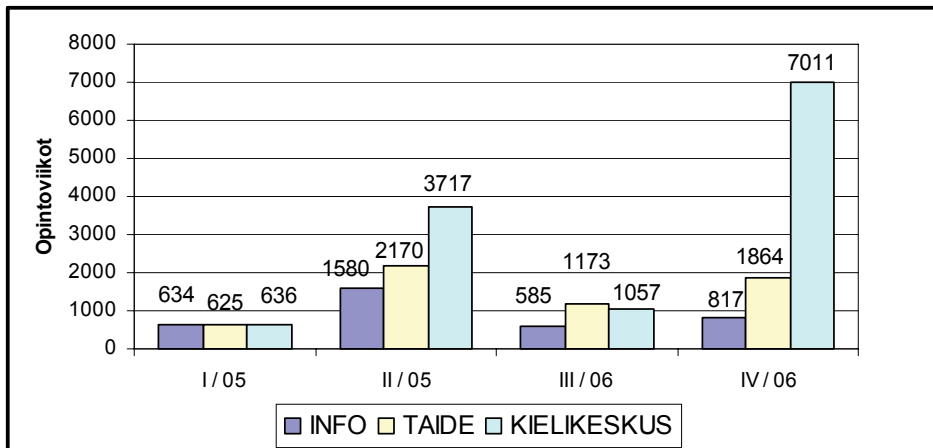
Selvityksessä mukana olleiden yhteistyöyksiköiden opintoviikkokertymien tarkastelu osoittaa, että kertymä määrät ovat vaihdelleet yksiköissä lukuvuosittain suhteellisen vähän ja satunnaisesti (kuvio 5). Tutkitulla jaksolla informaatiotutkimuksen laitoksen ja kielikeskuksen kertymät ovat hieman laskeneet ja taideaineiden laitoksen nousseet. Opettajankoulutuslaitoksen osalta saatavilla oli ainoastaan koko laitoksen (aineenopettaja-, luokanopettaja- ja lastentarhanopettajakoulutus) kertymistä kertovat luvut. Koska ne eivät ole vertailukelpoisia suhteessa muihin yksikköihin, ei niitä ole otettu tarkasteluun mukaan.

Kuvio 5. Opintoviikot kolmessa Tampereen yliopiston yksikössä lukuvuonna 2005–2006

Periodeittaiset opintoviikkokertymät (kuvio 6) vaihtelevat laitoksittain eivätkä välttämättä noudata koko yliopistosta kertovan tilaston profiilia (ks. kuvio 3). Lukuvuonna 2005–2006 esimerkiksi informaatiotutkimuksen laitoksella eniten opintoviikkoja kertyi toisessa periodissa. Laitoksella tiedetään toisen periodin suurten kertymien johtuvan esimerkiksi perusopintojen sekä joidenkin muiden opintopistemääriltään suurten kurssien sijoittumisesta syksyille. Myös taideaineiden laitoksella toinen periodi oli tuotteliain. Laitoksen antamien tietojen mukaan juuri periodisointilukuvuonna tilannetta selitti lähinnä pro gradu -tutkielmien suma loppuvuodesta.

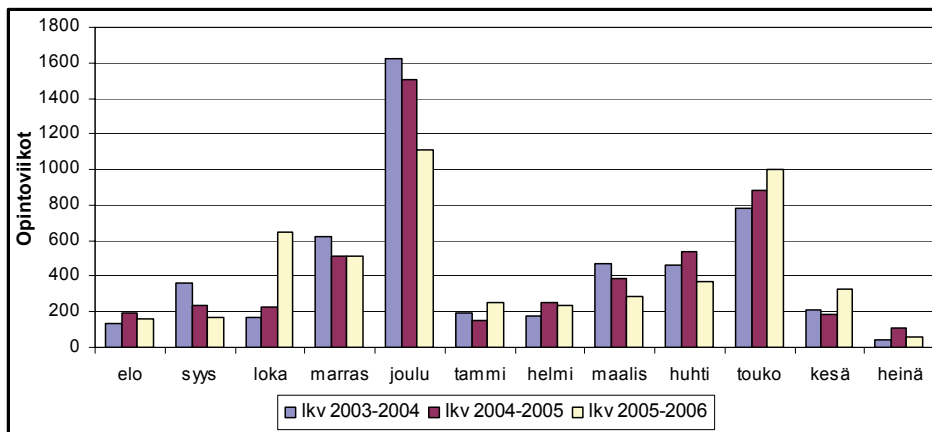
Kielikeskuksessa taas selvästi suurimmat kertymät kasaantuvat neljännelle periodille. Tähän on varsin selvä syy: kevääseen 2006 saakka lähes kaikki alkeis- ja jatkokurssit olivat koko lukuvuoden kestäviä neljän opintoviikon kursseja, joista opintoviikot annettiin useimmiten vasta keväällä koko kurssin päättyessä. Lisäksi keväällä järjestetään ylimääräisiä intensiivikursseja tutkintoihin kuuluvista pakollisista kielistä.

Kuvio 6. Opintoviikot periodeittain kolmessa Tampereen yliopiston yksikössä lukuvuonna 2005–2006

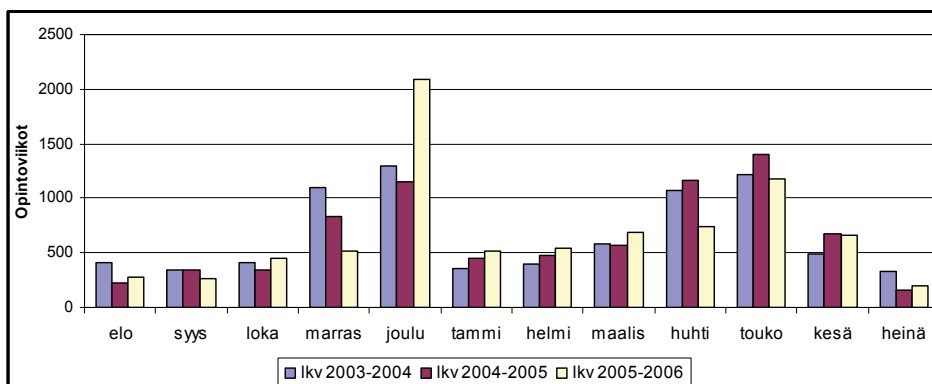
Seuraavat taulukot kertovat opintoviikkojen kuukausittaisista kertymistä informaatiotutkimuksen laitoksella ja taideaineiden laitoksella. Kielikeskuksen tilastoja ei ole otettu mukaan yksikön erityisyydestä johtuen.

Informaatiotutkimuksen laitoksella (kuvio 7) opintoviikkokertymät ovat lukuvuoden syyspuolella lähinnä laskeneet lukuun ottamatta hyvin suurta nousua periodisointilukuvuoden lokakuulla. Kevätpuolella taas helmi-, maaliskuu- ja huhtikuun kertymien vähenemistä kompensoivat kertymien kasvu tammi-, touko- ja kesäkuussa. Lukuvuoden 2005–2006 kevätpuolella näyttää siis tapahtuneen toivotunlaista lukuvuoden jatkumista.

**Kuvio 7. Opintoviikot kuukausittain;
Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitos**

Taideaineiden laitoksella alkusyksyn vähäisiä kertymiä kompensoivat joulukuun suuret lukemat, jotka lukuvuonna 2005–2006 kasvoivat merkittävästi. Kevätpuolen lukemat sen sijaan eivät periodisointivuonna merkittävästi kasva tai veny kevään loppua kohti.

**Kuvio 8. Opintoviikot kuukausittain;
Tampereen yliopiston taideaineiden laitos**

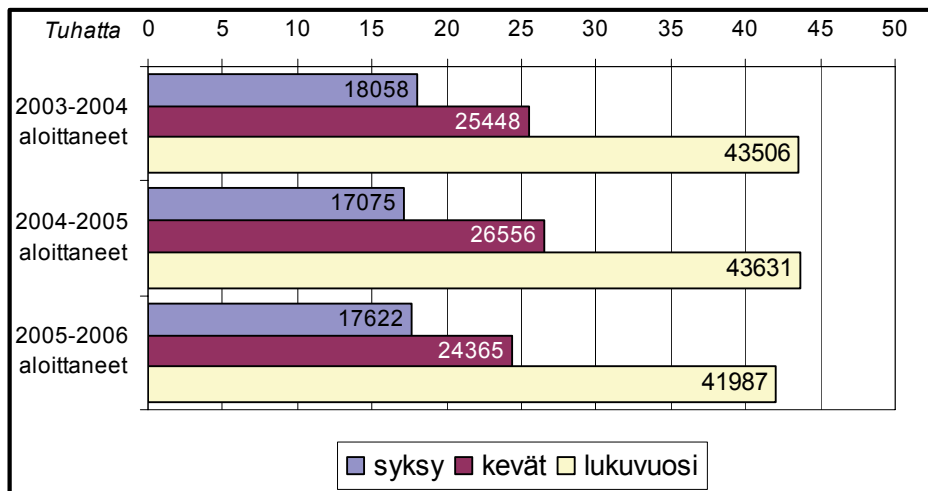
Ensimmäisen vuoden opiskelijat

Periodisoinnin mahdollisia vaikutuksia opintosuoritusmäärien kehitykseen voidaan tarkastella myös vertaamalla uudessa tutkintojärjestelmässä lukuvuonna 2005–2006 opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden opintoviikkokertymiä edellisvuosina aloittaneisiin. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiksi määritellään tässä ne opiskelijat, jotka ovat tarkasteltuna lukuvuonna saaneet ensimmäisen opinto-oikeutensa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon Tampereen yliopistossa. Mahdollisia avoimen yliopiston opintoja ei ole otettu huomioon. Laskelmissa ovat mukana myös ne uudet opiskelijat, jotka ovat ilmoittautuneet poissaoleviksi (noin 60 opiskelijaa vuosittain) tai ovat suorittaneet lukuvuoden aikana enintään yhden opintoviikon (70–90 opiskelijaa).

Kuvio 9 kertoo ensimmäisen vuoden opiskelijoiden opintoviikkokertymistä kolmena lukuvuonna. Koko yliopistoa koskeva kertymien väheneminen näyttää koskevan jossain määrin myös ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Keskimääräiset suorituskertymät ovat kuitenkin pysyneet hyvin tasaisina suhteessa opiskelijamäärien kehitykseen: Vuonna 2003 opintonsa aloitti 1540 uutta opiskelijaa. Heille kertyi lukuvuoden aikana keskimäärin 28,3 opintoviikkoa opiskelijaa kohti. Vuonna 2004 luvut pysyivät hyvin samanlaisina: 1536 uudelle opiskelijalle viikkoja kertyi keskimäärin 28,4. Vuonna 2005 opiskelijamäärä laski 1498:aan. Myös keskimääräinen kertymä laski niukasti, 28,0 opintoviikkoon.

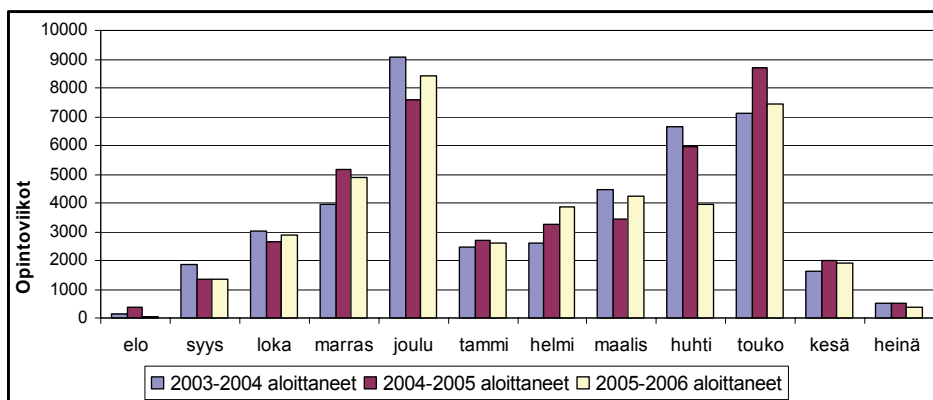
Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kevätpuolen opintoviikkokertymät mukailevat koko yliopiston tilastojen profiilia ja muodostavat kuutisenkymmentä prosenttia heidän koko vuoden saldostaan. Tarkemmin katsoen lukuvuoden 2005–2006 kevään kertymän osuus, 58 prosenttia koko lukuvuodesta, osoittaa kuitenkin kevään ja syksyn hieman tasoittuneen suhteessa edellisvuosiin, jolloin kevät muodosti 60,9 prosenttia (2004–2005) ja 58,5 prosenttia (2003–2004) koko vuodesta.

Koko yliopiston lukujen suuntaisesti periodijärjestelmässä aloittaneiden uusien opiskelijoiden kevään kertymät eivät siis näytä ainakaan kasvaneen. Tulos viittaisi siihen, ettei periodisointi vielä ole toivotulla tavalla mahdollistanut opintojen täysipainoista jatkumista entistä pidemmälle kevääseen. Toisaalta voidaan miettiä, kuinka korkeiksi kevään kertymien toivotaan kasvavan. Jo nyt kevät ja syksy ovat kertymiltään varsin epäsuhteiset.

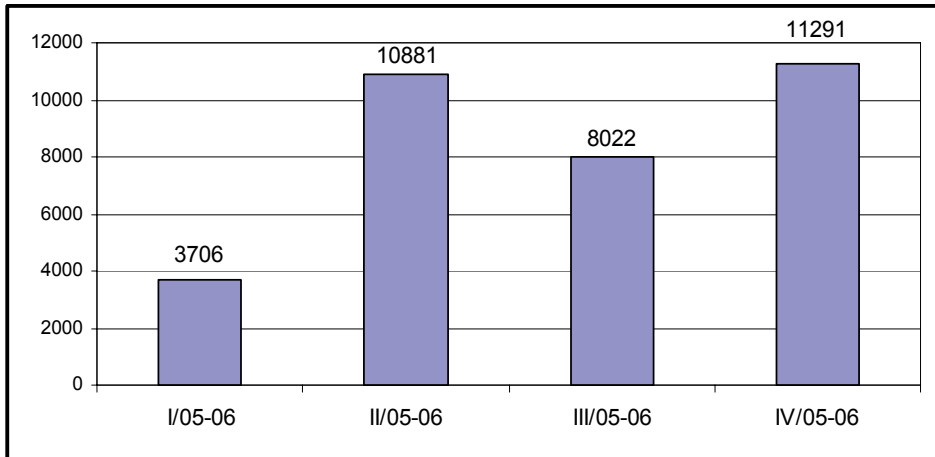

Kuvio 9. Tampereen yliopiston ensimmäisen vuoden perustutkinto-opiskelijoiden opintoviikot

Ensimmäistä vuotta opiskelevien kuukausittaisista kertymistä piirtyvä kuvio 10 muodostuu profiililtaan hyvin samannäköiseksi kuin koko yliopiston kuvio. Myös periodeittaiset kertymät (kuvio 11) ovat suhteiltaan koko yliopiston kertymiä vastaavat.

Kuvio 10. Tampereen yliopiston ensimmäisen vuoden perustutkinto-opiskelijoiden opintoviikkomäärät kuukausittain

Kuvio 11. Tampereen yliopiston ensimmäisen vuoden perustutkinto-opiskelijoiden opintoviikkokertymät periodeittain 2005–2006

Kaiken kaikkiaan opintosuoritusten määrällinen tarkastelu kolmen lukuvuoden jaksolla osoittaa, että periodisoinnin mahdollisista vaikutuksista on tässä vaiheessa mahdotonta vetää johtopäätöksiä. Luotettavia päätelmiä voidaan tehdä vasta vuosien seurannan tuloksena.

5 Opetustilojen käyttö

Tässä luvussa tarkastellaan Tampereen yliopiston tilahallinnon opetustilastojen käytöstä kertovia tilastoja. Tavoitteena on tilojen käytön perusteella arvioida periodisoinnin mahdollisia vaikutuksia kontaktiopetuksen määrään ja jakautumiseen.

Tampereen yliopiston opetustiloista suurin osa on yhteisen Timmitilavarausjärjestelmän piirissä. Järjestelmää koordinoi ja tilavarauksista vastaa tilapalveluyksikkö. Vuonna 2003 yhteisesti varattavissa olevien opetus- ja kokoustilojen yhteinen paikkamäärä oli 4668. Vuosina 2004 ja 2005 se oli 4849. Vuonna 2006 paikkoja oli 4776.

Lisäksi laitosten itsensä hallinnoimaa tilaa on kaikkiaan noin 1600 paikkaa (3280 m²). Laitosten omien tilojen määrät ovat tutkitulla ajanjaksolla hieman lisääntyneet: lukuvuoden 2003 aikana uutta laitostilaa tuli noin 38 paikkaa (75 m²), lukuvuoden 2004 alussa suunnilleen saman ver-

ran (39 paikkaa, 78 m²) ja syksyllä 2006 uuden Linna-kiinteistön ja pääta-
lon remontin myötä vielä yhteensä 165 paikkaa (331 m²). Joitakin pienistä
tiloista tosin käytettäneen lähinnä kokous- ja hallinnollisiin tarpeisiin.

Osa laitosten omien tilojen varauksista tehdään Timmi-tilavaraus-
järjestelmän kautta, jolloin tilapalveluiden henkilökunta pystyy tuotta-
maan varauksista tilastotietoa. Joissakin yksiköissä omien tilojen varauk-
set tehdään jollakin muulla järjestelmällä, jolloin myös varaustietojen
mahdollinen tilastointi on laitoksen oma asia. Tässä selvityksessä mukana
olleista yksiköistä informaatiotutkimuksen laitoksen omien tilojen va-
rauksia on tarkasteltu Timmi-järjestelmästä ajettujen tietojen avulla.
Muista yksiköistä tilavaraustietoja on pyydetty erikseen.

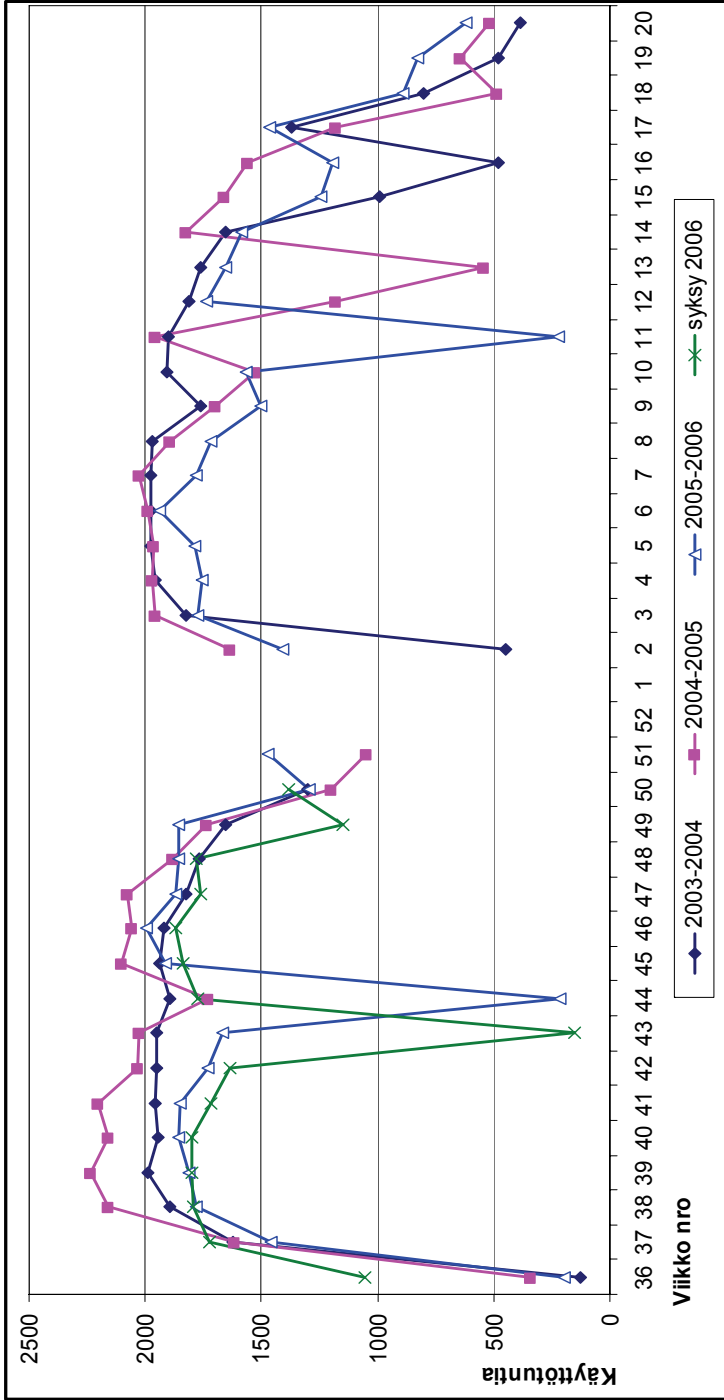
Tilavaraukset kuukausitasolla

Kuvio 12, joka kuvaa opetustilojen käyttöä syksyllä 2006 sekä kolmena
sitä edeltäneenä lukuvuonna, osoittaa käyttötuntien laskeneen tarkastellul-
la jaksolla vuosi vuodelta suhteellisen voimakkaasti. Mikäli opetustilojen
käytön oletetaan indikoivan kontaktiopetuksen määrää, olisi opetuksessa
siis tapahtunut selkeää ja jatkuvaa vähenemistä.

Opetuksen väheneminen on kuitenkin vain yksi mahdollinen syy
käyttötuntien laskuun. Osaltaan ilmiötä saattaa selittää verkko-opetuksen
lisääntyminen. Tampereen yliopiston Opetusteknologiakeskuksen mukaan
nykyään lähes yksinomaan käytössä olevaan Moodle-oppimisympäristöön
kirjautuu joka päivä noin 1500 henkeä (osa opettajia). Viimeisen kolmen
vuoden kuluessa Moodleen on vähintään kerran kirjautunut 150 000 eri
ihmistä. Vuonna 2006 käyttäjiä oli 9100.

Käyttötuntien laskuun voi vaikuttaa myös se, että joillakin laitoksilla
on viime vuosina siirretty entistä vahvemmin omien tilojen käyttöön. Eri-
tyisesti isojen laitosten ja yksiköiden (esim. kielikeskus) oman tilan mää-
rän ja sen käytön muutoksilla voi jo yksinään olla vaikutusta tilastoihin.
Merkitystä voi olla myös esimerkiksi siirtymisessä tiloja kuormittavista
pienryhmistä isoihin ryhmiin tai ryhmäkokojen mitoittamiseen siten, että ne
mahtuvat laitoksen omiin tiloihin. Syytä laitosten omien tilojen käytön
kasvuun ei voida etsiä tilavarauskustannusten muutoksista, sillä laitoksia
on veloitettu yliopiston yhteisten tilojen käytöstä jo kymmenkunta vuotta.

Yksi periodijärjestelmälle asetetuista tavoitteista on opetustilojen
käytön tehostaminen ja opetustilojen kuormituksen helpottaminen. Tilan-
varausjärjestelmä on perinteisesti ollut erittäin kuormitettu etenkin seu-
raavan vuoden opetusohjelmaa valmisteltaessa (Yksi lukuvuosi – neljä
periodia 2003, 3).

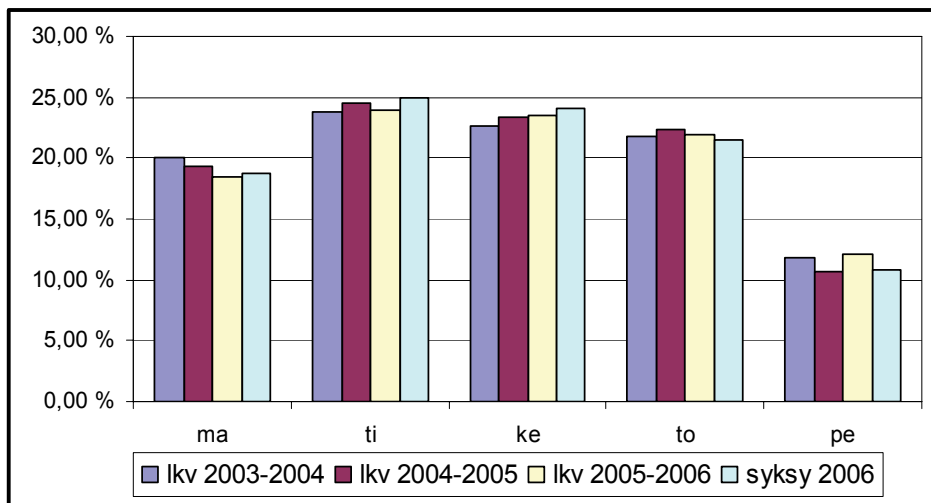

Kuvio 12. Yhteisten opetustilojen käyttö Tampereen yliopistossa

Kuten opetustilojen viikoittaisesta käytöstä kertovasta kuviosta 12 käy ilmi, on opetustilojen kuormitus tutkitulla jaksolla helpottunut vuosittain. Tämä on näkynyt myös tilavarauksia hoitavan henkilökunnan työssä: heidän kokemuksensa mukaan tilojen jakaminen käy entistä vaivattomammin ja tiloja löytyy entistä paremmin. Syksy ja erityisesti toinen periodi ovat kuitenkin jatkuvasti kevättä vilkkaampaa aikaa. Periodisoinnin myötä varaustilanne on myös selkiytynyt, ja yhdenmukaisuus kurssien kestoissa on tehostanut tilankäyttöä. Tilavarauksia hoitava henkilökunta markkinoi aktiivisesti periodien välistä viikkoa opetuksen ulkopuolisiin seminaareihin ja muihin tilaisuuksiin, jotka muutoin veisivät tiloja opetuskäytöltä.

Tilojen käyttö viikonpäivittäin

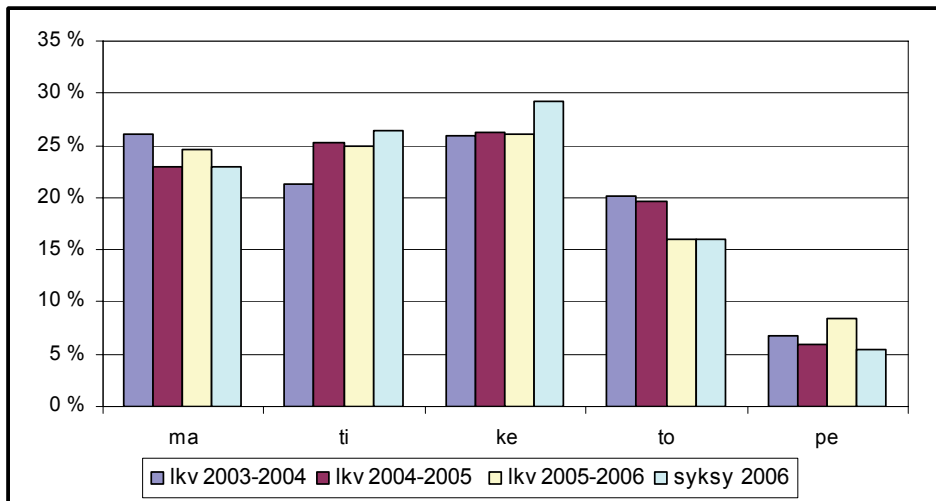
Koko yliopiston tasolla opetustilojen käytön jakaantuminen viikonpäiville on suhteellisen tasaista (kuvio 13). Ainoastaan perjantai on jatkuvasti muita päiviä hiljaisempi. Tutkitulla jaksolla myös maanantai jää hieman muiden päivien luvuista. Tiedossa kuitenkin on, että osa laitoksista järjestää noina päivinä jatkokoulutusta omissa tiloissaan.

Kuvio 13. Tampereen yliopiston yhteisten opetustilojen käytön jakautuminen viikonpäivittäin

Lähemmin tarkastelluissa yksiköissä opetustilojen viikonpäivittäisen käytön vuosittaiset vaihtelut ovat melko suuria (kuviot 14, 15 ja 16). Hämeenlinnan luokanopettajakoulutuksen yksikön tilannetta ei tässä tarkastella. HOKL käyttää ja hallinnoi itse kaikkia tilojaan, ja yksikön tilavarausohjelman ensisijainen tarkoitus on opetusohjelman laatiminen ja ohjelman toteuttamiseen vaadittavien tilojen varaaminen. Tilojen tarkan käyttöasteen selvittäminen ei siis ole yksikölle itselleen tärkeää, minkä takia valmista tilastollista tietoa ei ole saatavilla. Lisäksi ennen lukuvuotta 2005–2006 tilavaraukset tehtiin manuaalisesti, eikä numeerisen tiedon muodostaminen tästä aineistosta ole mahdollista.

Kielikeskuksen viikonpäivittäinen yhteisten opetustilojen käyttö (kuvio 14) osoittaa intensiteetin laskevan loppuviikolla. Kielikeskus on yksi niistä laitoksista, jotka ovat siirtäneet opetustaan voimakkaasti omiin tiloihinsa. Laitoksella on tilaa melko runsaasti suhteessa muihin laitoksiin, yhteensä 250 paikkaa eli 500 m² (6 omaa ryhmätyöhuonetta sekä 3 kieli-studiota yhdessä kieli- ja käännöstieteiden laitoksen kanssa).

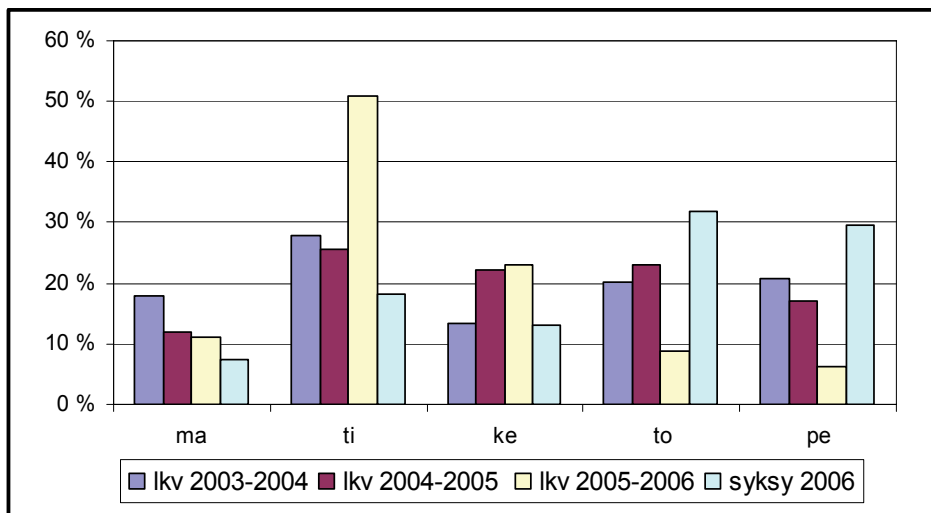
**Kuvio 14. Yhteisten opetustilojen käyttö viikonpäivittäin;
Tampereen yliopiston kielikeskus**

Laitoksen oman kirjanpidon mukaan itse hallinnoitujen tilojen käyttö jakaantuu tasaisesti maanantai-torstai -jaksolle, mutta laskee perjantaina. Tietokonepohjaisissa kielistudioissa on kuitenkin perjantaisin opetusta

yhtä lailla kuin muinakin viikonpäivinä. Suurten opiskelijavolyymien laitoksena Kielikeskuksen omien tilojen käytön tehostaminen voi jo yksistään näkyä hienoisena opetustilojen kokonaiskäytön vähenemisenä.

Informaatiotutkimuksen laitoksella (kuvio 15) yhteisen tilan käyttö on vaihdellut suuresti. Viikon hiljaisin opetustilojen käyttö ei tällä laitoksella osu perjantaille, vaan kolmen lukuvuoden aikana keskimäärin vähiten on hyödynnetty maanantaita.

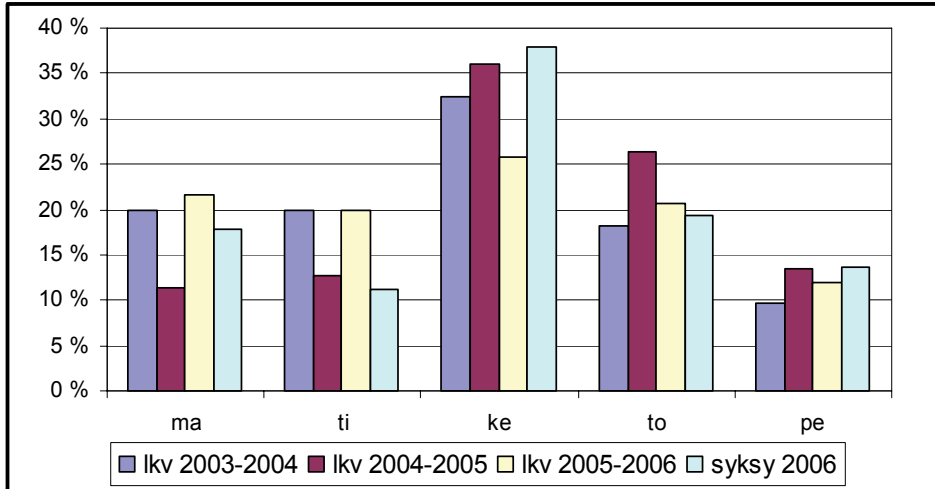
Laitoksella on viisi omaa opetustilaa (noin 100 paikkaa, 208 m²). Omien tilojen varaukset ovat lukuvuodesta 2005–2006 lähtien olleet yliopiston yhteisen Timmi-tilavarausjärjestelmän piirissä. Varaustiedot tältä ajalta kertovat, että yhteisten tilojen varausten ollessa vähäisiä kompensoituu tilanne tarkasteltaessa laitoksen omien tilojen varauksia: ne päivät, jotka ovat yhteisten tilojen osalta hiljaisia, ovat omien tilojen käytössä intensiivisiä.

Kuvio 15. Yhteisten opetustilojen käyttö viikonpäivittäin; Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitos

Taideaineiden laitoksella (kuvio 16) on käytössään vain yksi oma seminaarihuone, joten suurin osa opetustiloista on yhteisiä ja varataan keskitehtyn tilavarausjärjestelmän kautta. Opetustilojen käyttö on vaihdellut vuosittain varsin paljon ja satunnaisesti, mikä selittynee osaltaan laitoksen

pienuudella. Keskiviikko näyttää silti jatkuvasti intensiivisimmältä ja perjantai keskimäärin hiljaisimmalta.

**Kuvio 16. Yhteisten opetustilojen käyttö viikonpäivittäin;
Tampereen yliopiston taideaineiden laitos**

6 Periodisointi opetusohjelmissa

Tampereen yliopiston periodisuosituksissa (Neljän periodin käyttöönotto Tampereen yliopistossa 2005) todetaan, että painettuun opetusohjelmaan merkitään paitsi kurssit, joiden opetuksen laitos sitoutuu antamaan, myös periodi, jossa kurssi järjestetään, sekä opetuksen alkamispäivä. Syyslukukauden osalta merkitään myös viikonpäivä ja kellonaika. Koska ohjelma valmistuu jo alkukesällä, ei painettuun ohjelmaan ole tarpeen eikä järkevää merkitä opetustiloja ja opettajia – ne päivitetään ajantasaisiksi verkkoon ja/tai ilmoitustauluille.

Yliopiston yhteinen opetusohjelma ei ole vielä yhtenäistynyt kaikilta osin. Pääsääntöisesti kurssitarjottimet on järjestetty selkeästi periodeittain, mutta muutamat laitokset suosivat kurssien esittämistä opintokokonaisuuksittain (perus-, aine- ja syventävät opinnot), mikä hankaloittaa kurssien ajallisen sijoittumisen hahmottamista.

Joidenkin laitosten kohdalla periodisointi ei näy vielä lukuvuoden 2006–2007 opetusohjelmassakaan tai se näkyy vain tiettyjen kurssien

osalta. Myös merkinnät opintojaksojen pituuksista ja jatkumisesta jollakin toisella periodilla ovat puutteellisia. Muutamilla laitoksilla opettajatietojen merkitseminen on ennemminkin sääntö kuin esimerkiksi rinnakkaisista ryhmistä kertova poikkeus. Periodien merkinnässä käyttöön ovat vuoden 2006–2007 ohjelmassa vakiintuneet arabialaiset numerot (1. periodi, 2. periodi jne.).

Kokonaisuutena lukuvuoden 2006–2007 ohjelma on ilmeeltään edeltäjänsä yhtenäisempi. Yhtenäisyys lisääntyy entisestään lähivuosina, kun käyttöön otetaan täysin sähköinen opetusohjelma.

7 Kysely toisen vuoden opiskelijoille

Tutkinto-opiskelijoiden opintojen edistymistä, tyytyväisyyttä opintoihin sekä opintojen ongelmakohtia seurataan opintotietojärjestelmään kytkeytyin sähköisin kyselyin. Kyselyt tuotetaan opinto- ja kansainvälisten asioiden osastossa ja ne ovat osa Tampereen yliopiston laadunvarmistusta. Kyselyihin sisältyy vuodesta toiseen samoina pysyviä osioita sekä vaihtuvia ajankohtaisia teemoja. (Tampereen yliopiston opiskelijakyselyt.)

Syksyllä 2006 toteutettiin kysely toisen vuoden opiskelijoille. Tarkoituksena oli selvittää, miten opiskelijoiden kiinnittyminen yliopistoon on onnistunut, miten opinnot ovat lähteneet käyntiin sekä mitkä tekijät ovat tukeneet tai haitanneet näitä prosesseja. Kyselyyn liitettiin myös osio, jonka avulla pyrittiin kartoittamaan opiskelijoiden kokemuksia periodisoinnista lukuvuodelta 2005–2006 (ks. kyselyssä käytetty verkkolomake osoitteessa http://www.uta.fi/opiskelu/kyselyt/opiskelijakysely_2006/2/lomake.html).

Syksyn 2006 kysely toteutettiin sähköpostitse kaikille niille opintonsa 2005 aloittaneille opiskelijoille, jotka olivat ilmoittautuneet läsnä oleviksi syksyksi 2006 ja joilla oli yliopiston sähköpostitunnus. Lisäksi tehtiin postikysely niille, jotka eivät olleet ilmoittautuneet tai olivat ilmoittautuneet poissaolevaksi, opintonsa keskeyttäneille, oikeudestaan luopuneille sekä niille, joilla ei ollut yliopiston sähköpostiosoitetta. Postikyselyn kohdejoukko on käsillä olevassa selvityksessä rajattu tarkastelun ulkopuolelle, samoin kuin lääketieteellisen tiedekunnan opiskelijat, jotka eivät ole periodisoinnin piirissä. Lisäksi laajaa aineistoa on tarkasteltu vain niiden kysymysten osalta, jotka valottavat opiskelijoiden kokemuksia ja käsityksiä periodisoinnista. (Koko kyselystä raportoidaan erikseen osoitteessa http://www.uta.fi/opiskelu/kyselyt/opiskelijakysely_2006/2/.)

Rajausten jälkeen aineisto koostui 493 vastauksesta. Viidennes vastanneista oli miehiä. Vastaajista 88 prosenttia ilmoitti opiskelevansa päätoimisesti Tampereen yliopistossa, 5 prosenttia oli sivutoimisia opiskelijoita ja kaksi prosenttia opiskeli pää- tai sivutoimisesti muussa oppilaitoksessa. Neljä prosenttia valitsi kategorian ”muu elämäntilanne”. Vastaajista 34 prosenttia oli humanistisen tiedekunnan opiskelijoita. Yhteiskuntatieteilijöiden osuus oli 22 prosenttia, kauppa- ja hallintotieteilijöiden 20 prosenttia, informaatiotieteilijöiden 15 prosenttia ja kasvatustieteilijöiden 9 prosenttia.

Vastaajien keski-ikä oli 24 vuotta. Reilu kaksi viidesosaa (23 %) oli 21–23-vuotiaita. Reilu viidesosa oli tätä nuorempia ja suunnilleen saman verran asettui 24 ja 28 ikävuoden väliin. Yli 28-vuotiaita oli 12 prosenttia. Vastanneille oli kertynyt opintoviikkoja kaiken kaikkiaan keskimäärin 55 (mediaani 41) ja pääaineen opintoviikkoja keskimäärin 18 (mediaani 16). Tuloksia tulkittaessa on muistettava, suurella osalla vastaajista ei ole kokemuksia periodisointi edeltäneestä lukuvuoden jaksotuksesta eikä näin ollen mahdollisuutta järjestelmien vertailuun. Lisäksi informanteilla on takanaan vasta yhden lukuvuoden kokemus periodisoinnista.

Kyselyn tulosten lomassa esitellään informaatiotutkimuksen opiskelijoiden ainejärjestön UDK:n periodisointinäkemyksiä: järjestö koosti opetuksen ja tutkimuksen kehittämisyksikön pyynnöstä oman, hyvin huolellisen ja keskustellun pienimuotoisen selvityksensä jäsentensä kirjallisesti ja suullisesti antamista kommentteista. Vastaajissa oli mukana myös ennen lukuvuotta 2005–2006 opintonsa aloittaneita opiskelijoita.

Aktiivisen opiskelun kausi

Vastanneista 92 prosenttia ilmoitti opiskelleensa aktiivisesti lukuvuoden 2005–2006 syyspuolella. Aktiivinen opiskelu määriteltiin kysymyslomakkeessa tenttiin lukemiseksi, kursseilla käymiseksi sekä harjoitustöiden tekemiseksi. Aktiiviopiskelijoiden joukosta yli puolet muisteli lopettaneensa opiskelunsa toisen periodin viimeisellä eli joulukuun kolmannella viikolla. Joulukuun ensimmäisellä tai toisella viikolla lopetti 16 prosenttia. Viidennes kertoi jatkaneensa opiskelua aina vuoden loppuun. Ne, jotka eivät olleet opiskelleet aktiivisesti syksyllä, eivät vastanneet opiskelun kestoa koskevaan kysymykseen tai ilmoittivat lopettaneensa opiskelun lokakuun aikana tai marraskuun alussa.

Lukuvuoden kevätpuolella 90 prosenttia vastaajista ilmoitti opiskelleensa aktiivisesti. Heistä 31 prosenttia lopetti opiskelunsa toukokuun kolmannella eli periodin viimeisellä viikolla. Yhtä suuri osa lopetti tou-

kokoon ensimmäisellä tai toisella viikolla. Reilu kymmenesosa jatkoi opiskelua toukokuun viimeisillä viikoilla ja muutama prosentti vielä kesällä. Ne, jotka eivät olleet opiskelleet aktiivisesti, eivät olleet vastanneet kysymykseen tai ilmoittivat lopettaneensa tammi-helmikuun aikana.

Kaiken kaikkiaan vastaajat muistelivat opiskelleensa varsin pitkälle syksyyn ja kevääseen. Myös ainejärjestö UDK:n selvityksestä kävi ilmi, että opintonsa ennen lukuvuotta 2005–2006 aloittaneet opiskelijat kokivat opetuksen nykyisellään alkavan syksyllä aikaisemmin ja loppuvan keväällä myöhemmin kuin ennen. Näitä tuloksia tukevat jossain määrin myös tilavaraustilastot, jotka osoittavat, että tilavarausten keskimääräisestä las-kusta huolimatta joulun alle ja loppukeväälle on viime vuosina tehty hie-man edellisvuosia enemmän varauksia.

Periodien tasapainoisuus

Puolet verkkokyselyn vastaajista ilmoitti opiskelleensa jossakin periodissa selvästi vähemmän kuin toisissa. Avokysymykseen siitä, missä periodissa ja miksi opiskelutahti oli heikentynyt, vastasi 258 opiskelijaa. Ylivoimaisesti useimman (noin puolet vastaajista) opiskelutahti hidastui neljännessä periodissa. Tähän painavimmaksi syyksi mainittiin kurssitarjonnan ehtyminen: viimeisellä periodilla ”ei ollut enää kursseja” tai ”kursseja järjestettiin vähän”. Suurin osa vastaajista ei eritellety, oliko ongelmana lähinnä pakollisten tai nimenomaan itseä kiinnostavien kurssien ehtyminen vai kurssitarjonnan vähäisyys ylipäätään. Jotkut nostivat esiin kurssien aikaisen loppumisen keväällä.

- *Viime vuonna neljännessä periodissa ei alkanut enää oikein mitään kursseja, joten tuli tehtyä vain kaksiperiodiset loppuun.*
- *Viimeisessä periodissa opiskelin jonkin verran vähemmän kuin muissa, koska minulla oli jo paljon opintoja aiemmilta periodeilta, kursseja järjestettiin vähemmän, väsymys alkoi painaa ja aloin tehdä muutamana päivänä viikossa töitä huhtikuussa.*
- *Neljännessä periodissa oli enää hyvin vähän tekemistä, kun suuri osa (koko vuoden tai pari periodia kestäneistä) kursseista loppui jo huhtikuussa.*

Muutamit vastaajat määrittelivät puutteen olleen nimenomaan ”kiinnostavista”, ”sopivista”, ”hyödyllisistä” tai ”pakollisista” kursseista.

- *Kolmannessa ja etenkin neljännessä periodissa [opiskelin vähemmän], sillä silloin ei juuri alkanut uusia peruskursseja. Esim. sivu-*

aineista ja kielistä olisi ollut aikaa aloittaa perusopintoja, muttei tarjontaa ollut eikä kielikursseille mahtunut.

- *Neljännessä periodissa ei järjestetä juurikaan mitään luentosarjoja joita voisin sisällyttää opintoihini, ja yleiset kirjallisuustenttipäivät-kin ovat jo toukokuun alussa.*

Loppukeväällä opiskelijoille jäi siis aikaa – vaikkapa ansiotyölle. Töissä käynti olikin toiseksi yleisin syy opiskelun hiipumiseen paitsi viimeisessä, myös erityisesti kolmannessa periodissa, jolloin opiskelutahti hiipui noin viidesosalla vastaajista. Kevään lopulla monen tahti hidastui myös uupumisen takia. Joku vaihtoi vapaalle, koska oli laskenut tavoitellun opintoviikkomäärän täytyneen.

- *Opiskelin vähemmän viimeisessä periodissa. En halunnut kuormittaa liikaa kevään loppua, jotta pääsin aloittamaan kesätyöt ajoissa.*
- *Kolmannessa ja neljännessä periodissa pyydettiin enemmän töihin. Totta kai menin, ilman rahaa on kurja elää.*
- *Neljännessä [periodissa opiskelin vähemmän], koska kursseja alkoi jo olla riittävästi kasassa.*
- *Kevään periodeissa [opiskelin vähemmän], koska rakkaus tuli ja vei jalat alta.*

Kaiken kaikkiaan neljännen periodin kurssitarjonnan niukkuus nousi aineistossa erittäin vahvasti esiin. Vastauksista voisi tulkita opiskelijoiden kokevan ongelmaksi nimenomaan opetuksen vähyuden. Mieltävätkö opiskelijat vain kontaktiopetuksen suoraan edistävän opintoja? Kenties kevään lopulla ei enää jakseta täydentää opintoja kirjatentein – tai sitten kirjatentit yksistään eivät riitä paikkaamaan neljännen periodin kokoista aukkoa opetustarjonnassa?

Mikäli kurssien puute on todellinen ilmiö, on se ristiriidassa periodisoinnin tavoitteiden kanssa: opetuksen ehtyminen tai painottuminen valinnaisiin ”täytekursseihin” lukuvuoden kevätpuolella voi hidastaa opiskelutahtia ja toimia kimmokkeena entistä varhaisemmalle töihin menolle. Johtopäätöksiä tehtäessä on kuitenkin muistettava, että yhtä kaikki opintoviikkosaldo oli lukuvuonna 2005–2006 neljännellä periodilla kaikkein korkein.

Loppukevään ohella myös syksyn alku näytti olevan monelle hitaamman tahdin aikaa. Kyselyn kohdejoukko, toisen vuoden opiskelijat, oli kyselyn kartoittamana lukuvuonna juuri aloittanut yliopisto-opintonsa,

mikä heijastui vastauksiin siten, että noin viidesosa vastaajista kertoi alkusyksyn kuluneen yliopisto-opiskeluun totutellussa ja opiskelurytmiä hakiessa. Joidenkuiden opintoja hidastivat myös epäselvät opiskelukäytänteet ja sivuaineiden valinnan vaikeus. Vastausten perusteella intensiivisimmin opiskeltiin toisessa periodissa.

- *1. ja 2. periodi oli hankalaa, kun päällimmäisenä mietin, mitä teen yliopistossa ja minkä takia luen.*
- *Ensimmäinen periodi meni vähän opiskelua harjoitellessa. Kuitenkin harmittaa, ettei ruvennut silloin vetämään kursseja läpi oikein urakalla, senkin uhalla, että saa tentistä tulokseksi vaan 1 tai 2.*
- *Jokasyksyinen ilmiö, että ei saa heti kiinni rytmistä.*

Tenttien ja harjoitustöiden ruuhkautuminen

Suurin osa vastanneista (59 %) koki tenttien ruuhkaantuvan kohtuullisesti. Viidennes ei kokenut ruuhkaantumista juuri lainkaan, mutta 15 prosentilla ruuhkaa oli liikaa. Harjoitustöiden osalta kohtuullista ruuhkautumista koki 53 prosenttia ja liiallista ruuhkaa 8 prosenttia. Kolmasosalle opiskelijoista ruuhkaa ei syntynyt lainkaan.

Avovastauksista selvisi, että ruuhkautumista koetaan hyvin eri syistä ja eri kohdissa lukuvuotta. Ne, joiden tentit ja harjoitus- sekä seminaarityöt ruuhkautuivat liikaa tai kohtuullisesti, mainitsivat suurimmiksi ruuhkautumisen syiksi päällekkäiset tenttipäivät ja liian harvat yleiset tenttipäivät. Moni tunnisti vaikeudekseen ajankäytön suunnittelun ja hallinnan.

- *Hankalaa tenttiä pää- ja sivuaineita tehokkaasti kun tenttipäivät menevät pahasti ristiin ja päällekkäin ja miten sattuu.*
- *[Harjoitustöiden] palautukset ruuhkautuvat yleisten tenttipäivien kanssa. Vaikea lukea ja kirjoittaa yhtä aikaa.*
- *Olen hidas lukija. Suuret kirjamäärät kauhistuttavat ja lykkään usein tenttejä sen vuoksi, etten ehdi lukea kirjoja loppuun ennen kuin tentti iskee päälle tai kirjojen laina-aika tulee umpeen.*

Aina kasaantuminen ei kuitenkaan ole opiskelijan syytä.

- *Jos kurssille pääsisi silloin, kun haluaa, voisi periodit suunnitella tenttejä ja työmäärää silmällä pitäen. Koska kurssit on kuitenkin käytävä silloin, kun kurssille sattuu pääsemään (jos pääsee), usein toiset periodit ovat täynnä kursseja ja tällöin myös tentit kasautuvat samaan ruuhkaan.*

- *Kerran lukuvuodessa järjestettävien kurssien tenttiminen kasaantuu helposti kirjojen saamisen vaikeuden vuoksi.*
- *Koska yleisiä tenttipäiviä on vain kerran kuussa, niin tänä vuonna en kerkeä tenttimään kaikkia kirjatenttejä, mitkä pitäisi suorittaa tänä vuonna, ellen suorita samana tenttipäivänä useampia kirjatenttejä.*

Mikäli edelleen suuri osa kursseista kestää kaksi periodia ja päättyy perinteiseen loppuarviointiin, ei eroa lukukausijärjestelmään juurikaan huoma.

- *Oppiaineessani suurin osa kursseista kestää kaksi periodia. Toisen ja neljännen periodin lopulla on tenttisarja.*

Ne opiskelijat, joille ruuhkautuminen ei ollut ongelma, vannoivat opintojen suunnittelun ja ennakoinnin nimiin. Moni huomautti kuitenkin harjoitus- ja seminaaritöitä olleen ensimmäisenä opiskeluvuonna suhteellisen vähän. Tietty määrä kiirettä ja painetta myös ymmärrettiin opiskeluun kuuluvaksi.

- *Joulu ja kevät on kiireellisiä...mutta elämä on.*

Kaiken kaikkiaan yli 80 prosenttia vastaajista ei kokenut opiskelutöiden ruuhkautumista erityisenä ongelmana. Samanlaisen tuloksen raportoi ainejärjestö UDK: periodien lopussa olevat tenttisarjat koettiin siedettävämpiä kuin aikaisemmat lukukausien loppuun ajoittuneet.

Periodien välisen viikon merkitys

UDK:n opiskelijoille luontevinta on kutsua periodien välistä viikkoa ”perioditauoksi”. Lisäksi UDK:n kyselyn mukaan käytetään termejä ”tauko”, ”väliviikko”, ”vapaa”, ”opetusvapaaviikko”, ”periodiväliviikko”, ”loma” sekä ”syys- tai talviloma”.

Yliopiston verkkokyselyyn vastanneista opiskelijoista 15 prosenttia ilmoitti osallistuneensa tentteihin tai opetukseen perioditauon aikana. 67 avovastauksesta kävi ilmi, että suurin osa (nelisenkymmentä opiskelijaa) oli osallistunut tentteihin. Epäselväksi jäi, oliko kyse lähinnä luentokurssien lopputenteistä, kirjatenteistä vai esimerkiksi uusintatenteistä. Joku- nen vastaaja voi muistella tenttimisiään väärinkin:

- *Varmaan [olen osallistunut perioditauolla] tentteihin, jos niitä on silloin ollut.*

Vain kourallinen vastaajista muisti käyneensä tauon aikana luennolla tai seminaariryhmässä, osa näistäkin avoimen yliopiston tai kesäyliopiston puolella. Vastausten perusteella tauko on siis pidetty verrattain hyvin ope-
tuksesta vapaana. Noin puolet vastaajista viettikin perioditauon aikana lomaa ja keräsi voimia. Moni heistä tosin joutui yhdistämään lomailuunsa opiskelua, jos opiskelutöitä oli rästissä.

- *Käytännössä se on lomaviikko vaikkei se ehkä virallisesti sitä ole-
kaan. Mielestäni on ihan turhaa käyttää sitä opiskeluun ja niitä
opintoja kertyy muutenkin ihan riittävästi. (Tietenkinhän sitä nyt ai-
na jotain pientä voi taukoviikolla tehdä, mutta en sitä kyllä missään
nimessä väkisin opiskelulle pyhitä.)*
- *Silloin on vähän aikaa levätä ja kasata itsensä taas. Se, että jouduin
sillä viikolla osallistumaan tenttiin, oli todella huono juttu.*
- *Jos työn palautus on väliviikon jälkeen, teen työtä sen viikon, muu-
ten saatan rentoutua vähän enemmän ja käydä tapaamassa van-
hempiani.*

Toisaalta verrattain useat (vajaa puolet vastaajista) kokivat, ettei periodi-
tauko eronnut muusta lukuvuodesta muutoin kuin kontaktiopetuksen
puuttumisen suhteen. Nämä vastaajat käyttivät tauon ahkeraan opiskeluun
ja keskittyivät vaikkapa tenttiin lukemiseen tai kirjoitustöihin, mihin tii-
viit periodit eivät anna tilaisuutta. Muutama vastaaja mainitsi käyttäneen-
sä aikaa myös tulevien opintojen suunnitteluun. Loput vastaajat ilmoitti-
vat tehneensä väliviikon ansiotöitä.

- *Silloin tehdään rästitöitä apinan raivolla.*
- *Tällöin ehtii paneutua ja syventyä kurssien harjoitustöiden tekoon.
Muun opiskelun ohessa laajojen töiden teko on pirstaleista.*
- *Valmistelen lähinnä seuraavaa periodia, teen rästiin jääneitä tehtä-
viä tai etukäteen seuraavan periodin tehtäviä. Se on joskus ainoa
aika lukea kirjatentteihin.*

Periodisointi ja työssäkäynti

Yli 70 prosenttia vastaajista oli käynyt töissä lukuvuoden 2005–2006 ai-
kana. Eniten työskenneltiin luonnollisesti kesäaikaan (63 % vastanneista).
Varsinaisten opiskelukuukausien puitteissa suosituin jakso työssäkäynnille
oli neljäs periodi, jolloin työskenteli lähes puolet (47 %) vastanneista.
Kaikki neljännessä periodissa työssä käyneet tekivät myös kesätöitä. Toi-
sessa ja kolmannessa periodissa töitä teki 41 prosenttia vastaajista. Vähi-

ten töitä tehtiin ensimmäisessä periodissa, joskin myös silloin työskenteli 35 prosenttia.

Useimmin mainittu syy työssä käynnille oli se, että töitä oli tarjolla: työpaikalla oli tarvetta tekijälle, alalla oli sesonkikausi tai kesätyöt alkoivat jo neljännellä periodilla. Muutama vastaaja kertoi ottaneensa työtä vastaan työnantajan vaatimuksesta. Tässä suhteessa työelämän vaatimukset tuntuivat painavan opiskelijan vaakakupissa opintojen etenemistä enemmän. Julkilausumattomana motiivina työelämään hakeutumiselle tuntui olevan toimeentulo: vain yksi vastaaja ilmoitti menneensä töihin, koska sai oman alansa töitä.

Toinen töihin hakeutumisen taustalla vaikuttanut seikka oli kurssitarjonnan vähyys ja kurssien aikainen loppuminen keväällä. Vastaajat eivät tuntuneet noteeraavan kirjatenttien suorittamisen mahdollisuutta relevanttina tapana edetä opinnoissa. Seuraavat sitaatit ovat vastauksia avoimeen kysymykseen, missä periodeissa ja mistä syystä vastaaja oli käynyt töissä enemmän kuin toisissa periodeissa.

- *Ensimmäisessä ja neljännessä. Ekassa, koska tarvitsin rahaa ja neljännessä, koska aloitin uuden työn ja kurseja ei siinä periodissa juurikaan ollut.*
- *1. ja 4., koska toisen ja kolmannen aikana ei ollut vakituista työpaikkaa.*
- *Periodissa 4. Yleinen työvoimapula. Työnantajan kohtuuttomat vaatimukset sekä luentojen suhteellinen vähäisyys.*
- *Kaikissa muissa periodeissa kävin töissä n. 20h/vko paitsi neljännessä periodissa, jonka aikana olin kuukauden opintovapaalla kandidin tutkimusta varten.*
- *periodeissa 3 ja 4, sillä sain kolmannen työpaikan.*

Ainejärjestö UDK näki periodisoinnin voivan tarjota uudenlaisia mahdollisuuksia työssäkäynnille, mutta kiitti jo nyt oman laitoksensa ”hyväksyvää ja kannustavaa suhtautumista työelämän vaatimukseen”: töistä johtuvat poissaolot lukuvuoden ensimmäisiltä ja viimeisiltä luento- ja harjoitusterroilta on hyväksytty.

8 Henkilökunnan kokemukset neljässä yksikössä

Tilastollisen tarkastelun ohella selvityksessä kartoitettiin laitostason opetus- ja hallintohenkilöstön kokemuksia ja näkemyksiä periodisoinnista. Koska kaikkien laitosten tarkastelu olisi vaatinut kuormittavia postikyselyitä tai massiivisen määrän haastatteluja, päätettiin tarkemman selvityksen kohteeksi ottaa neljä vapaaehtoista yksikköä. Mukaan lähtivät

- informaatiotutkimuksen laitos (informaatiotieteiden tiedekunta),
- taideaineiden laitos (humanistinen tiedekunta),
- Tampereen opettajankoulutuslaitoksen Hämeenlinnan luokanopettajakoulutuksen yksikkö HOKL (kasvatustieteiden tiedekunta) sekä
- kielikeskus (erillislaitos).

Tiedonkeruuseen valittiin mahdollisimman kevyt menetelmä: kussakin yksikössä tehtiin ryhmähaastattelu henkilökuntakokouksen tai muun yksikön väen yhteisen kokoontumisen yhteydessä. Tarkoituksena oli paitsi kerätä tietoa, myös tarjota yksikön sisäiselle periodisointikeskustelulle paikka ja foorumi. Moniäänisyyden varmistamiseksi yksiköille esitettiin toive, että mukana olisi eri opettajakategorioiden sekä laitoshallinnon edustajia. Tämä pääsääntöisesti toteutuikin: tilaisuuksissa oli paikalla 7-21 informanttia, jotka edustivat joka yksikössä vähintään kahta opettajakategoriaa. Hallinnon edustaja tai edustajia oli paikalla yhtä lukuun ottamatta kaikissa tilaisuuksissa. Taideaineiden laitoksen tilaisuudessa keskustelussa oli mukana henkilökunnan lisäksi kaksi opiskelijaa.

Haastattelutilanteissa oli läsnä yksi tai kaksi opetuksen ja tutkimuksen kehittämissyksikön edustajaa kirjaamassa informaatiota ylös ja johdattelemassa keskustelua niin, että kukin tema-alue tuli käsiteltyä jossain laajuudessa. Keskusteluja pohjustettiin kertomalla selvityksen luonteesta ja jakamalla läsnäolijoille haastattelun temaarunko, joka oli toimitettu yksikköjen yhteyshenkilöille jo etukäteen osallistujille jaettavaksi. Yksittäiset informantit luvattiin pitää lopullisessa raportissa tunnistamattomina ja keskustelun toivottiin olevan vapaata, avointa ja kriittistä. Myös muut kuin suoraan periodisointiin liittyvät puheenvuorot toivotettiin tervetulleiksi.

Keskustelujen toivottiin olevan itseohjautuvia ja yksikön väen omista keskustelutarpeista lähtevää, mutta yhtä yksikköä lukuun ottamatta läsnä-

olijat luovuttivat keskustelun vetovastuun haastatteliijoille. Haastattelutilanteissa myös nousi esiin normaaleja työyhteisöjen jännitteitä, joita periodisointikeskustelu saattoi osaltaan aktivoita.

Haastattelumateriaalin lisäksi yhteistyöyksiköistä kerättiin numeerista tietoa niiden opetustilojen käytöstä ja opiskelijoiden opintoviikkojen jakautumisesta. Näitä tilastoja on esitelty luvuissa 4.2 ja 5.2. Esillä olleisiin kuvioihin viitataan tässä luvussa sikäli, kun ne tukevat haastattelutuloksia tai ovat ristiriidassa niiden kanssa. Haastattelutiedon lomassa tuodaan esiin ainejärjestö UDK:n ajatuksia.

Lukijan on syytä huomioida, että haastatelluista yksiköistä Hämeenlinnan luokanopettajakoulutuksen suhde periodisointiin on erityinen: yksikön opiskelijoille pakollinen opetusharjoittelu luo jo itsessään tiettyä periodimaisuutta, mutta samalla opiskelun koulumaisuus ei välttämättä salli periodisoinnille samoja mahdollisuuksia kuin muissa yksiköissä. Lisäksi yksikön periodien väliset viikot eivät noudata muun yliopiston aikatauluja, vaan ne pidetään normaalikoulun lomien mukaan.

Kurssisuunnittelu

Kurssisuunnittelun osalta eniten keskustelua herätti uuden systeemin jaksosten erimittaisuus: kaikissa yksiköissä osa opettajista toivoo kevään ja syksyn periodeille kiinteää ja yhtäläistä mittaa. Erityisesti lyhyt syksy koetaan ongelmalliseksi opetuksen suunnittelun kannalta: keväälle suunniteltu kurssisabluuna ei sellaisenaan käy syksyn kurseille. Lisäksi periodisointi ylipäättään ja varsinkin syysperiodien lyhyys pakottaa puristamaan kurssiaineksen monen mielestä keinotekoisen tiiviiseen kehikkoon. Tenttejä voi olla vaikea mahduttaa periodin sisään ja ne joudutaan järjestämään seuraavassa periodissa tai periodien välisellä viikolla.

- *Syksyllä taukoviikko katkaisee pahasti. Keväällä sama kurssi tuntuu huomattavasti mukavammalta.*
- *Useat kurssit ovat ideaalimitaltaan puolentoista periodin mittaisia.*

Myös opiskelijat olivat huomanneet periodisoinnin aiheuttaneen monelle opettajalle päänvaivaa. Ainejärjestö UDK raportoi, että jotkut opettajat eivät vielä olleet sisäistäneet periodin lyhyyttä: kurssi saattoi lähteä liikkeelle entiseen tahtiin, jolloin loppua kohti tuli kiire. Toisaalta hyvästäkin suunnittelusta huolimatta toisille oppiaineille ja kurssisisällöille periodisointi voi olla haastavampaa kuin muille.

- *Yhden periodin kurssi sopii tietynlaiseen sisältöön, kun taas tietyillä kursseilla se ei olisi pedagogisestikaan järkevää.*
- *Joitakin kursseja ei voi pakata periodiin, on jätettävä aikaa myös opiskelijan työlle ja prosesseille.*

Kaikissa yksiköissä tuotiin kuitenkin esiin, että kurssisuunnittelu uudessa systeemissä vaatii lähinnä totuttelua ja uudenlaisia käytäntöjä. Avaimena voi olla kurssisisältöjen ja materiaalin määrän rajoittaminen ja tiivistäminen ydinainekseen: ”löysät” on karsittava pois. Lisäksi voidaan tehdä monenlaisia käytännön järjestelyjä: Joillakin laitoksilla on siirrytty kahden viikkotunnin kontaktiopetuksesta kolmen tunnin istuntoihin. Aine- ja syventävien opintojen kurssien ajatukseen voi sopia se, että luennot ovat yhdessä ja harjoitukset toisessa periodissa.

Opettajien mielestä erilaiset ryhmätyöt sekä keskustelu- ja lukupiirit ovat intensiivisiin periodeihin sopivia työskentelymuotoja. Näiden työtapojen luonteeseen kuuluu kuitenkin opiskelijoiden itsenäisen työn määrän kasvu, mitä opettajien havainnon mukaan voi joidenkin opiskelijoiden olla vaikea hyväksyä. Kaikki opettajat eivät myöskään ole valmiita opiskelijoiden jatkuvaan valvontaan ja ”piiskaamiseen”. Joku opettaja ehdotti itsenäisen ja ohjatun opiskelun tasapainottamiseksi tutoriaalisysteemin kehittämistä, jossa yhteisten luentojen rinnalla kulkevia opiskelijoiden omia harjoitusryhmiä tai keskustelupiirejä vetäisivät korvausta vastaan tutorit, esimerkiksi vanhemmat opiskelijat.

Yleisesti ottaen opettajien mielestä periodit itse asiassa helpottavat ja jämäköittävät suunnittelutyötä. Myös jaksojen tiiviydellä on etunsa: tieto kurssin rajallisesta kestosta voi lisätä sekä opettajan että opiskelijan sitoutumista ja opiskelun intensiivisyyttä. Juuri opiskelijoiden sitoutumattomuus nousi joissakin haastatteluissa voimakkaasti esiin: viikkojen poissaolo voi joillekin opiskelijoille olla vain ilmoitusasia – jos sitäkään. Henkilökunnan mukaan myös työssäkäynti näkyy selvästi erityisesti neljännen periodin kursseilla. Opettajia tilanne mietityttää.

- *Monet opiskelijat ovat töissä ja lähtevät jo aikaisin keväällä kesätöihin. He eivät pääse opetukseen ja pahimmassa tapauksessa kurssi jää suorittamatta.*
- *Pitääkö tarjota enemmän joustoa ja vaikka verkkokursseja ja työelämässä oleville opiskelijoille? Ei ole heidän syynsä, jos opintotuki ei riitä elämiseen.*

Kurssien jakaminen viikonpäiville, periodeille ja lukuvuodelle

Joissakin yksiköissä opettajat kokivat, että opetus painottuu vahvasti viikon keskivaiheille. Sen sijaan perjantai, ja joissakin yksiköissä myös maanantai, miellettiin opetuksen suhteen hiljaisempina. Opettajien mukaan tähän on syynä se, että loppuviikolla opiskelijoiden ajatellaan olevan jo puoliksi viikonlopun vietossa ja huonosti tavoitettavissa. Opetustilojen viikonpäivittäisestä käytöstä kertovat tilastot luvussa 5.2 eivät kuitenkaan osoita opetustilojen käytössä kiistatonta keskittymistä. Vain perjantai näyttäytyy jatkuvasti hiljaisempina opetuspäivänä. Yksittäisten laitosten kohdalla tilavaraustietojen osoittama opetuksen keskittyminen on todennäköisesti vuodesta toiseen vaihtelevaa ja kompensoituu osin myös omien tilojen käytöllä.

Opettajille opetuksen keskittyminen tietyille päiville ei ole ongelma, vaan mahdollisuus varata kokonaisia päiviä tutkimukselle. Perjantaille sattuu myös valtakunnallisia kokouksia, joiden ei haluta häiritsevän opetusta. Maanantaille ajoittuva opetus taas voi pakottaa opettajan valmistelemaan sitä sunnuntaina. Joissakin yksiköissä opetuksen viikonpäivittäiseen sijoittumiseen vaikuttavat myös tuntiopettajien aikataulut.

Muutamit opettajat kuitenkin muistuttivat, että opiskelijoille tiettyjen päivien kuormittuminen voi hyvinkin muodostua ongelmaksi, kun kurssit menevät päällekkäin. Lisäksi opiskelijoiden opintojen suunnittelun esteeksi tunnistettiin kurssi- ja aikataulujen myöhäinen tiedottaminen.

- *Opiskelijoiden hopsauksessa tulee esiin, että opetus keskittyy tiistai-torstai-välille. Lisäksi periodisoinnin mukana tulevat pidemmät opetusblokit syövät näistä päivistä ison osan.*
- *Onko niin, että peruskurssit ovat samoina päivinä joka aineessa?*
- *Opiskelijoiden on vaikea suunnitella opintojaan, kun monella laitoksella ei opetuksesta ilmoiteta kuin viime tingassa tai opetusajat muuttuvat kesken matkan esimerkiksi opettajan vaihtuessa.*

Ainejärjestö UDK nosti omassa raportissaan esille samat kysymykset: perusopintojen painottuminen syksyn alkuun vaikeutti sivuaineopintoja, ja kurssi- ja aikataulujen myöhäinen julkaiseminen hankaloitti opintojen suunnittelua. Lisäksi kurssi-ilmoittautumisia toivottiin voitavan tehdä koko lukukaudeksi kerralla.

Viikonpäivien ohella myös periodien suosituimmuudessa on eroja. Toista periodia pidettiin opetuksen kannalta edullisimpana ja neljättä sel-

västi ongelmallisimpana: silloin opiskelijat ovat joko jo siirtyneet tai siirtymässä kesken periodin kesälaitumille tai töihin.

- *Neljännelle periodille ei kannata satsata kurssitarjontaa. Helmet voivat jäädä opiskelijoilta huomaamatta.*

Jotkut opettajat toivat kuitenkin esille, että opiskelijat kyllä tulevat paikalle myös ”epäsuotuisiin” aikoihin, kuten neljännellä periodilla tai perjantaisin, mikäli kurssi on opiskelijalle aidosti mielekäs ja siihen on sitouduttu.

- *Jos kurssi varta vasten valitaan neljännelle periodille, se myös yleensä käydään.*

Koordinointi

Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, kurssiaikataulujen koordinointi muiden laitosten kanssa on erittäin haastavaa. Koordinointi ei myöskään ole mielekästä tai edes mahdollista, jos aineella ei ole selviä pakollisia sivuaineita tai muita ”kiinteitä linkityksiä” ja kursseille on pääsy opintojensa eri vaiheissa olevilla ja/tai eri pääaineiden opiskelijoilla.

Varsinkin kielikeskuksen tarjoamien pakollisten opintojen osalta koordinointi olisi kuitenkin tärkeää. Tietyille, opintojaan suhteellisen homogeenisesti ja koulumaisesti suorittaville ryhmien kohdalla (esim. lääketieteen opiskelijat, lastentarhanopettajaopiskelijat) yhteissuunnittelu vielä onnistuu, mutta muille heterogeenisille opiskelijaryhmille se on osoittautunut hankalaksi.

Kielikeskuksessa opiskelijoiden sitoutumattomuus ja kaksi periodia tai jopa pidempään kestävä kurssin keskeyttäminen on erityisen tavallista. Monesti syynä on esimerkiksi osallistuminen pääaineen pakolliselle kurssille, jonka aikataulut ilmoitetaan viime tingassa. Opintojen suunnittelun vaikeus ei siis johdu yksinomaan opiskelijoista. Kielikeskuksen väki toivoisikin, että HOPS-ohjauksessa huomioitaisiin myös kieliopinnot.

Opintosuoritusten arviointi

Periodisysteemissä tenttien ja opiskelutöiden palautusten suma, joka ennen ajoittui lukukausien loppuun, jakaantuu neljään pienempään ruuhka-aikaan. Ruuhkautumista ylipäättään ja erityisesti kaksi periodia tai pidempään kestävien kurssien loppuarviointien kuormittavuutta voitaisiin helpottaa suosimalla vaihtelevia suoritusmuotoja ja opintojen arvioimista

jo periodin kuluessa. Ajatus miellytti myös taideaineiden laitoksen haastattelussa mukana olleita opiskelijoita:

- *Opiskelijoille kahden periodin kurssit eivät sinänsä ongelma. Kurs-sien keskittyminen ei haittaa, mutta tenttien ruuhkautuminen kyllä-kin. Esimerkiksi välitentti helpottaisi ruuhkaa.*

Opettajalle erilaiset periodin kuluessa tapahtuvan arvioinnin muodot voi-vat toki olla työläitä, mutta ne voisivat myös sitouttaa opiskelijoita ja toi-saalta kertoa opettajalle, mikä oppimisen prosessin vaihe ryhmällä on käynnissä.

- *Vaikka ihan nimettömillä pistokokeilla saa selville ryhmän ymmär-ryksen tason.*
- *Kurssin alussa opiskelijalle tulee tehdä selväksi, mihin kurssivaati-muksiin, tavoitteisiin ja suorittamisen edellytyksiin hän sitoutuu. HOPS auttaa suunnittelussa ja ohjaaja saa tietoon, mikä haittaa opiskelua. Opiskelija myös sitoutuu tiettyyn aikaan esimerkiksi gra-dun kanssa jo alusta asti.*

Haastatelluissa yksiköissä arvioinnin erilaisia keinoja on hyödynnetty monipuolisesti. Tentin sijaan on käytetty esimerkiksi luento- ja oppimis-päiväkirjoja sekä portfolioita. Joskus pelkkä aktiivinen osallistuminen opetukseen ja yhteisiin keskusteluihin on riittänyt suoritusmerkintään. Erityisesti suurissa ryhmissä perinteinen tentti voi kuitenkin olla toimivin ja sekä opettajalle että opiskelijalle vaivattomin ratkaisu. Tenttien ajan-kohtia voi sopia myös ruuhkahuippujen ulkopuolelle.

- *Arviointi on muuttunut kohti jatkuvaa arviointia, mikä sekin vie ai-kaa tuntityöskentelyltä, esimerkiksi uudet työmenetelmät ja ver-taisarviointi.*
- *Suuressa ryhmässä se [jatkuva arviointi] on vaikeampaa, esimerkik-si portfolio on mahdoton ja opettajalle liian työläs. Miten ryhmiä voisi pienentää?*
- *Loppukokeen voi pitää myös esimerkiksi tammikuussa. Yleensä opiskelijat ovat jämptejä, jos tällainen mahdollisuus sovitaan. Jos-kus tosin noita siirtoja tulee, vaikei opettaja haluaisikaan.*

Kuormittavuus

Periodien haasteena on niiden intensiivisyys, vaikka laskennallisesti vuo-sityömäärä ei lisäännä verrattuna kahden lukukauden järjestelmään. Eri-

tyisesti syksy lyhyine periodeineen voi muodostua sekä opettajalle että opiskelijalle varsin tiiviiksi ja raskaaksi. Sairastuminen voi lyhyiden periodien systeemissä olla kurssille kohtalokasta, eikä pienille lomille juuri ole tilaa. Opettajat myös toivat julki laajemmat mielenterveyden ja jaksamisen ongelmat opiskelijoiden väsymisen taustalla. Ratkaisuksi erityisesti syksyn väljentämiseksi ehdotettiin opetuksen aikaisempaa aloittamista syksyllä. Toisaalta opetuksen aloittaminen elokuun puolella merkitsisi opiskelijoille opintotukikauden pidentymistä ja esimerkiksi asumisen järjestelyjä.

UDK:n raportin mukaan osalle opiskelijoista intensiivinen periodisysteemi tuntuu soveltuvan hyvin, osalle huonommin. Periodien myötä yhtä aikaa on käynnissä entistä vähemmän kurseja ja opeteltavan asian määrä vähenee. Mutta vaikka tenttisuoma onkin periodisoinnin myötä helpottunut, ovat entistä intensiivisemmät kurssit samalla kuormittavampia. Erityisesti mainittiin raskaat kolmen tunnin opetustuokiot.

Periodien välinen viikko

Henkilökunta kutsuu väliviikkoa periodiviikoksi, periodien väliseksi viikoksi, perioditauoksi tai opetuksesta vapaaksi viikoksi. Kuten nimitykset kertovat, ei tauko merkitse opettajille lomailua, vaan useimmiten täyttää työtä: tenttien korjausta, seminaareja, hallinnollisia velvollisuuksia, työyhteisön kehittämistilaisuuksia ja tulevan opetuksen suunnittelua. Kukaan ei kuitenkaan kertonut opettavansa väliviikolla. Lapsiperheelliset opettajat muistuttivat perioditauon huonosta ajankohdasta – se ei satu lasten syys- eikä talvilomaviikolle.

- *Väliviikko kuuluu järjestelyyn, siivoamiseen ja nukkumiseen – se ei tarjoa hengähdystaukoa.*
- *Väliviikko on hyvä ja tarpeellinen. Sinne voi ”jatkaa” periodia jos ei muuten ehdi saada kaikkea valmiiksi.*
- *Mikä on väliviikon funktio? Pitääkö silloin olla paikalla? Hallinto suuttuu, jos ei ole läsnä kokouksissa.*

Opetuksesta vapaat tutkimusperiodit ja kansainvälinen vaihto

Tutkimusperiodien järjestyminen opettajille on haastattelujen perusteella yksi periodisoinnin haasteellisimmista tavoitteista. Näyttää siltä, ettei tutkimukselle ainakaan vielä ole juuri onnistuttu raivaamaan lisää aikaa. Haastatelluissa yksiköissä yksi opettaja oli aikeissa pitää tutkimusperiodin lukuvuoden aikana.

Tutkimusperiodin järjestäminen voi olla hankalaa paljon kontaktiope-
tusta antavissa yksiköissä – erityisesti niissä, joissa ainetta kohti on vain
yksi lehtori. Näissä yhden ihmisen vapaan arveltiin teettävän muilla ko-
vasti töitä. Myös työtuntimäärien seuraaminen ja opetusvelvollisuusajatte-
lu, jonka koetaan yhä elävän, voivat toimia jarruina.

- *Käytännössä jo tutkimukselle vapaa päivä on hankala järjestää.*
- *Jos puristaa muuta opetusta, se rasittaa kovasti, eikä tutkimus-
periodilla jaksakaan enää tehdä mitään. Periodivapaa kostautuu.*

Kaikissa yksiköissä tuotiin kuitenkin esiin, että tulevaisuudessa tutkimus-
periodien järjestäminen voi onnistua, mutta se vaatii keskustelua ja työyhy-
teisössä yhteisesti neuvoteltuja sopimuksia. Kollegat voivat esimerkiksi
vuorotellen sopia hoitavansa toistensa töitä. Sopia täytyy myös hallinnol-
lisen työn järjestämisestä. Vastaanottorytmiä voi muuttaa ja keskittää.
Myös ohjaustyön pystyy halutessaan ”periodisoimaan”. Eräässä haastatte-
lussa paikalla ollut yksikön johtaja esitti, että tulevaisuudessa kokeillaan
yhden tutkimukselle omistetun periodin järjestämistä kaikille ja että yksi-
kössä aloitetaan yhteiset keskustelut siitä, mitä tämä käytännössä tarkoit-
taisi.

- *Tulee tehdä tiukkaa ydinainesanalyysiä kollektiivisesti ja vähentää
kursseja, mikä antaa opettajille mahdollisuuden tutkia ja parantaa
opetuksen laatua. Harvemmat kurssit, mutta sama opintopistemäärä
ja enemmän opiskelijan itsenäistä työtä.*
- *Ongelmana on graduohjaus, mutta siinä ohjaaja voi itse opettaa
opiskelijoille lukuvuoden rytmiä. Tehdä vaikka sellaisen raskauska-
lenterin, joka näyttää, että jos opiskelija haluaa valmistua jouluna,
työn täytyy olla kasassa lokakuussa. Näin rytmi automatisoituu
opiskelijoille.*
- *Näitä on vaikea sopia yhden ihmisen kanssa. On yhdessä sovittava
työmääristä. Esimerkiksi graduseminaareissa aloitus voi olla sekä
syksyllä että keväällä.*
- *Homma ei toimi ennen kuin tutkimusvapaa on tunnustettu opettajan
oikeudeksi ja sen toteutumista valvotaan – tutkimusta tulee syntyä.*

Haastatelluissa yksiköissä ei juuri ollut kokemuksia henkilökunnan kan-
sainvälisistä vaihdoista. Periodisoinnin arveltiin kuitenkin tuovan uusia
mahdollisuuksia ja helpottavan sekä opiskelijoiden että opettajien vaih-
toon lähtemistä.

Koontia opiskelijoiden ja henkilökunnan näkemyksistä

Henkilökunta ja opiskelijat näkivät periodisoinnissa monenlaisia etuja:

- Opiskelijoita miellytti mahdollisuus suorittaa opintoja tiiviiseen tahtiin ja esimerkiksi saada perusopinnot nopeasti alta pois.
- Sekä opettajat että opiskelijat kokivat opetuksen intensiivisyyden ja keskittymisen yhdellä periodilla vain muutamaiin kurseihin jäntevöittävän suunnittelutyötä.
- Lyhyiden periodien koettiin edistävän kaikkien osapuolten sitoutumista ja oppimista.
- Perioditauko sai kannatusta kaikilla rintamalla: se katkaisi syksyn sopivasti ja toi lisäksi opiskelijoille lisää mahdollisuuksia ansiotyöhön.
- Lisäksi eräältä haastatellulta laitokselta tuli jälkikäteen palautetta siitä, että vierailevien kotimaisten ja ulkomaisten luennoitsijoiden kurssit on helpompi ja taloudellisempi järjestää periodisysteemissä.
- Kaiken kaikkiaan uudenvuoden jaksotus jakaa ja tasaa lukuvuoden työtaakkaa: ”Kahden ison sijasta neljä pientä stressiä!”

Haastattelut paljastivat periodimallissa olevan myös monia haasteita:

- Opiskelijoiden kannalta erityisen ongelmallista oli se, että jotkut laitokset noudattavat uutta periodimallia ja toiset eivät.
- Moni opiskelija nosti esiin neljännen jakson kurssitarjonnan vähyyden.
- Opettajat kokivat ongelmalliseksi kurssisisältöjen puristamisen ”väkisin” pieniin paketteihin.
- Periodisoinnin edellyttämän opetussuunnittelun uudistamisen koettiin vievän paljon aikaa ja energiaa.
- Intensiiviset jaksot todettiin hyvin haavoittuviksi esimerkiksi opettajan sairastuessa tai muuten estyessä.
- Pitkän tähtäimen suunnittelun esteeksi nähtiin henkilökunnan vaihtuvuus ja muut resursseihin liittyvät epävarmuustekijät.

- Joku nosti esiin myös kysymyksen, antaako periodisointi todella lisää tilaa tutkimukselle, kuten tarkoitus oli, vai viekö se itse asiassa tilaa siltä.
- Eräänä ratkaisuna periodien kuormittavuuteen moni opettaja esitti opetuksen aloittamisen aikaistamista ensimmäisessä periodissa, jotta ainakin tiivis syksy vähän väljenisi. Toinen vaihtoehto olisi jatkaa toista periodia vuodenvaihteen yli.
- Periodisoinnin haasteet tiivistää erään opettajan lausahdus omasta kokemuksestaan: ”Neljä periodia – tuplasti töitä ja arviointia!”

9 Johtopäätöksiä ja ehdotuksia

Mitä lukuvuoden periodisoinnin toimivuudesta ja vaikuttavuudesta Tampereen yliopistossa voidaan tämän selvityksen perusteella sanoa?

Tällä hetkellä näyttää siltä, ettei periodisoinnilla vielä ole ollut vaikutusta opintosuoritusten kertymiseen. Tarkastelujakson lyhyiden vuoksi aineistona olleesta tilastotiedosta on kuitenkin mahdotonta tehdä luotettavia päätelmiä. Jatkossa kehityskulkuja on seurattava ja selvitettävä lisää. Tilavaraustiedot osoittavat kiistattomasti opetustilojen käytön vähenneen. Syytä tähän ei voida hakea ensi sijassa opetuksen vähenemisestä.

Aineiston perusteella periodisointi on käytännössä toteutettu hyvin ja järjestelmä vaikuttaa kohtuullisen toimivalta. Henkilökunnan ja opiskelijoiden asenteet periodiuudistusta kohtaan vaihtelevat, mutta yleistä torjuntaa ei esiinny. Paljon opettavat opettajat näyttävät suhtautuvan uudistukseen kriittisimmin, kun taas opiskelijat ovat melko myönteisiä. Kaikkia hyötyjä periodisoinnista ei selvästi vielä ole otettu irti. Tähän on varmaankin vaikuttanut se, että periodisoinnin kanssa samaan aikaan tapahtui muita henkilökunnan resursseja verottaneita muutoksia.

Selvitystulosten perusteella periodijärjestelmän edelleen kehittämiseksi voidaan antaa seuraavia ehdotuksia ja suosituksia:

- Laitosten tulee noudattaa yhteisiä periodeja.
- Kurssi voidaan järjestää kahden tai useamman periodin pituisena, kun oppiminen edellyttää pidempiaikaista prosessointia.
- Yksiköissä tarvitaan lisää yhteistä suunnittelua. Vain yhteisesti keskustellen on mahdollista jäntevöittää opetussuunnitelmaa ja sopia

sellaisista käytännöistä, jotka mahdollistavat opettajien vuosittaiset tutkimusperiodit.

- Tutkimusperiodien järjestämistä jarruttava opetusvelvollisuusajattelu ei kuulu nykyiseen kokonaistyöaikajärjestelmään.
- Opettajien tulee suosia opiskelijoita aktivoivia työskentelytapoja, jotka helpottavat opiskelijoiden tentti- ja palautusruuhkia ja pitkän päälle vähentävät opettajien mekaanista työkuormaa.
- Ruuhkautumisen vähentämiseksi ja oppimisen etenemisen seuraamiseksi kurssin kestäessä suoritettavaa arviointia tulee lisätä.
- Periodisoinnin täysipainoiseksi hyödyntämiseksi opetus tulee jakaa tasaisesti koko lukuvuodelle siten, että myös neljännessä periodissa tarjotaan pakollisia ja sisällöllisesti painavia opintojaksoja.
- Terminologian ja merkintätapojen osalta käyttöön on opetusohjelmissa, opetussuunnitelmissa ja muissa dokumenteissa otettava yhteisesti sovitut tavat:
  - ◆ Kurssit tulee esittää opetusohjelmassa ensisijaisesti periodeittain ja periodien sisällä opintotasoinnain (perusopinnot, aineopinnot, syventävät opinnot), jolloin opiskelijan on helpompi hahmottaa jaksojen sijoittuminen lukuvuoteen ja koota viikko- ja periodiohjelmaansa.
  - ◆ Syys- ja kevätlukukauden sijaan voidaan puhua vain syksystä ja keväästä tai lukuvuoden syys- ja kevätpuolesta. Periodeista puhuttaessa vuodenajan mainitseminen ei ole tarpeen – on selvää, että I ja II periodi sijoittuvat syksyyn ja III ja IV kevääseen.
  - ◆ Periodit merkitään roomalaisin numeroin (I periodi, II periodi jne.).

Lähteet

- Asetus yliopistotutkinnoista** 794/2004. [www-dokumentti].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040794>>.
- Karlsson, M.** 2004. Nytt terminssystem nästa år. Meddelanden från Åbo Akademi 29.10.2004, 15. [www-dokumentti]. <http://www.abo.fi/meddelanden/studier_o_undervisning/2004_15_terminer.sht>.
- Neljän periodin käyttöön otto Tampereen yliopistossa.** Tiedekunnissa ja laitoksissa huomioon otettavia seikkoja. Tammikuu 2005. Työryhmämuistio. Tampereen yliopisto.
- Opetusministeriö** 2004. Koulutus ja tutkimus 2003–2008. Opetusministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa).
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_190_opm06.pdf?lang=fi>.
- Periodiselvitys** 2006. Lapin yliopiston opetuksen periodisoinnista lukuvuodelta 2005–2006. Opetuksen kehittämispalvelut. Lapin yliopisto.
- Rehtorin päätös** 9.12.2002. Periodiopetus ja opetustilojen käyttö. Tampereen yliopisto.
- Rehtorin päätös** D 13/2004. Lukuvuoden jaksottaminen neljään opetusperiodiin. 30.4.2004. Tampereen yliopisto.
- Tampereen teknillinen yliopisto.** Toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat 2004. [www-dokumentti]. <http://www.tut.fi/public/TTYsta/asiakirjat/Toimintakertomus_tilinpaaotslaskelmat2004.pdf>.
- Tampereen yliopiston opiskelijakyselyt.** [www-dokumentti].
<<http://www.uta.fi/opiskelu/kyselyt/>>
- Tampereen yliopiston tutkintosääntö** 2005. [www-dokumentti].
<http://www.uta.fi/opiskelu/lakitieto/tutkintosaanto_2005.html>.
- Yksi lukuvuosi – neljä periodia** 2003. Lukuvuosityöryhmän muistio. Tampereen yliopisto tänään ja huomenna. Yliopiston sisäisiä keittämisehdotuksia, muistioita ja raportteja 64/2003.

LIITE 1

LUKUVUODEN 2006–2007 JAKSOTUS TIEDEYLIOPISTOISSA

1. Tampereen yliopisto

- Syyslukukaudesta 2005 siirrytty neljän periodin järjestelmään:
Syksy
I periodi 05.09.–20.10.2006
II periodi 30.10.–15.12.2006
Kevät
III periodi 08.01.–09.03.2007
IV periodi 19.03.–18.05.2007
- Opetusperiodijärjestelmää ei sovelleta lääketieteen lisensiaatin tutkinnon koulutuksessa
- Suosituksen mukaan periodien väliviikolla ei järjestetä opetusta eikä kurssien kuulusteluja
Lähde: Tampereen yliopiston verkkosivut
[<http://www.uta.fi/opiskelu/aktuaari/opetusajat.html>]

2. Turun yliopisto

- Neljään periodiin jaettu lukuvuosi syksystä 2005 alkaen:
Syksy
1 periodi 4.9.–29.10.2006
2 periodi 30.10.–24.12.2006,
Kevät
3 periodi 8.1.–4.3.2007
4 periodi 5.3.–6.5.2007
- Periodisointi ei koske kesäaikana annettavaa opetusta eikä lääketieteellistä tai oikeustieteellistä tiedekuntaa
- Kunkin periodin viimeinen viikko on pääsääntöisesti vapaa kontaktiopetuksesta. Esimerkiksi humanistinen tiedekunta tarkentaa, että ”periodien viimeinen viikko on opetuksesta vapaa viikko, se ei ole lomaviikko. Väliviikon luonne voi vaihdella alan opetuksen ja oppimisen tarpeiden mukaisesti. Väliviikolla voi olla esimerkiksi tenttejä.”
Lähde: Turun yliopiston verkkosivut
[<http://www.utu.fi/opiskelu/opinnot/ilmoittautuminen/lukuvuosi.html>]

3. Jyväskylän yliopisto

- Lukuvuosi jaettu 1.9.2005 lähtien viiteen periodiin/jaksoon (Www-sivujen perusteella lukuvuoden 2005 dokumenteissa puhuttiin myös periodeista, lukuvuonna 2006 lähinnä jaksoista):

Syksy

1. jakso: 1.9.–27.10.

2. jakso: 30.10.–22.12.

Kevät

1. jakso: 8.1.–9.3.

2. jakso: 12.3.–18.5.

Kesä

21.5.–30.6.

- Jaksojen välissä ei ole taukoviikkoja, paitsi kevään toisen jakson sisällä on viikon mittainen pääsiäisloma (5.–11.4.)
- Kaikissa tiedekunnissa järjestetään opetusta jonkin verran myös kesällä, ei kuitenkaan kaikissa oppiaineissa.

Lähde: Jyväskylän yliopiston verkkosivut

[<http://www.jyu.fi/opiskelu/ilmo/aikataulu/>]

4. Helsingin yliopisto

- Lukuvuosi jaettu syyslukukaudesta 2005 alkaen neljään opetusperiodiin:

Syyslukukausi

I periodi, 7 viikkoa: 4.9.–22.10. Väliviikko: 23.–29.10.

II periodi, 7 viikkoa: 30.10.–17.12.

Kevätlukukausi

III periodi, 7 viikkoa: 15.1.–4.3. Väliviikko: 5.–11.3

IV periodi, 7 viikkoa (sisältää pääsiäisviikon): 12.3.–6.5.

- Periodien välissä on väliviikko. Kesäaikainen opetus on periodisoinnin ulkopuolella. Opetusjaksojen ulkopuolella voidaan järjestää tenttejä tai joitain erityiskursseja.
- Oikeustieteellisessä, lääketieteellisessä, biotieteellisessä, farmasian ja eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa noudatetaan periodeista poikkeavia opetusjaksoja.

Lähde: Helsingin yliopiston verkkosivut

[http://www.helsinki.fi/tutkinnonuudistus/mika_muuttuu.htm#periodit]

ja [<http://www.valt.helsinki.fi/fuksit/post7.htm>]

5. Oulun yliopisto

- Useilla laitoksilla ainakin talous- ja luonnontieteiden tiedekunnissa puhutaan lukukaudesta eikä jaksotusta ole käytössä
- Lukuvuosittainen periodisointi neljään jaksoon ja väliviikkoihin kuitenkin käytössä ainakin osassa humanistisen tiedekunnan oppiaineita sekä kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksiköissä seuraavasti:

Syyslukukausi

I jakso 28.8.–20.10. 2006

II jakso 30.10.–15.12. 2006

Kevätlukukausi

III jakso 8.1.–2.3. 2007

IV jakso: 12.3.–18.5. 2007

- Teknillisessä tiedekunnassa käytössä kuuden periodin systeemi

Lähde: Oulun yliopiston verkkosivut

[<http://www oulu.fi/ktk/kasope/opetus/periodit.htm>] ja

[<http://www oulu.fi/silo/opiskelijoille/lukujarjestysasiat/index.html>]

6. Vaasan yliopisto

- Siirrytty viiden periodin järjestelmään:

Syyslukukausi

I periodi: viikot 36–42 (4.9.–20.10., viikko 43 vapaa lähiopetuksesta)

II periodi: viikot 44–50 (30.10.–15.12., viikko 51 vapaa lähiopetuksesta)

Kevätlukukausi

III periodi: viikot 2–8 (8.1.–23.2., viikko 9 vapaa lähiopetuksesta)

IV periodi: viikot 10–15 (5.3.–13.4., viikko 16 vapaa lähiopetuksesta ja pääsiäisloma 5.–9.4.)

V periodi: viikot 17–21 (23.4.–25.5., viikolla 22 lähiopetuksesta vapaat, lukuvuoteen kuuluvat työpäivät 28.–31.5.)

- Periodien aikana järjestetään kurssin opetus, palaute sekä opettajan järjestämät kurssin kuulustelut ja/tai muu oppimisen arviointi. Yhden kurssin vaatima kontaktiopetus voi tarpeen vaatiessa kestää pidempään kuin yhden periodin.
- Periodien väliviikoilla voidaan varata aikaa opiskelijan itsenäiseen työkentelyyn, muuhun kuin lähiopetukseen (esim. harjoitustyöt ja verkko-opiskelu) ja oppimistulosten arviointiin, esimerkiksi tenttimällä yliopiston järjestäminä yhteisinä tenttipäivinä.

Lähde: Vaasan yliopiston verkkosivut

[<http://www.uwasa.fi/opiskelu/tutkintouudistus/>]

7. Lapin yliopisto

- Siirrytty viiden periodin järjestelmään syyslukukaudesta 2005:

Syksy

1. periodi: 4.9. – 29.10.2006 (8 viikkoa)

2. periodi: 30.10. – 17.12.2006 (7 viikkoa)

Kevät

3. periodi: 8.1. – 4.3.2007 (8 viikkoa)

4. periodi: 12.3. – 20.5.2007 (10 viikkoa)

Kesä

5. periodi: aikatauluin rajoittamattomat ns. kesäkoulut.

Lähde: Lapin yliopiston verkkosivut

[<http://www.ulapland.fi/?deptID=21096&searchword=periodit>]

8. Joensuun yliopisto

- Siirrytty lukuvuonna 2005 neljän periodin malliin:
Syyslukukausi:
  1. periodi 28.8.-20.10.2006
  2. periodi 23.10.-15.12.2006*Kevätlukukausi:*
  3. periodi 8.1.-2.3.2007
  4. periodi 5.3.-11.5.2007 (pääsiäisen aikana 5.-10.04.2007 ei opetusta)

Lähde: Joensuun yliopiston verkkosivut

[yliopistohttp://www.joensuu.fi/opiskelu/tutkinnonuudistus/asteikot.html]

9. Kuopion yliopisto

- Noudattaa lukukausimallia, periodisointia ei suunnitteilla
- Opiskelu melko tiukasti vuosikursseihin ja valmiisiin lukujärjestyksiin sidottua
- Lukuvuoden alku vaihtelee elokuun alusta syyskuun alkuun, lopetus toukokuun lopusta jopa juhannukselle
- Vain tietojenkäsittelytieteen oppiaineessa jonkinlainen perioditus käytössä

Lähde: Kuopion yliopiston opintoasiain osaston johtaja Hannu Berlin

10. Åbo Akademi

- Käytössä neljän periodin järjestelmä:
Syyslukukausi
  - I periodi 4.9.–27.10.
  - II periodi 30.10.–22.12.*Kevätlukukausi*
  - III periodi 8.1.–16.3.
  - IV periodi 19.3.–31.5.
- I, III ja IV periodi loppuvat kalenteriviikon mittaiseen opetuksettomaan viikkoon, II periodin jälkeen tämä vapaa on lyhyempi.

Lähde: Åbo Akademin verkkosivut

[http://www.abo.fi/antag/guide/lasaret.htm]

Joidenkin yliopistojen verkkosivuilta tieto lukuvuoden jaksotuksesta oli erittäin vaikeasti löydettävissä.

LIITE 2

Periodiselvityskonseptia ja -tarpeita suunniteltaessa konsultoitiiin muun muassa Tampereen yliopiston ylioppilaskuntaa (Tamy). Opetuksen ja tutkimuksen kehittämisyksikön pyynnöstä ylioppilaskunnassa keskusteltiin periodisoinnista heränneistä ajatuksista, ja koulutuspoliittinen sihteeri Pasi Rautanen toimitti sähköpostitse listan kysymyksistä, joita ylioppilaskunta toivoi selvityksessä tarkasteltavan:

- Ovatko suoritustavat muuttuneet (vrt. periodin loppu)?
- Onko käytetty vaihtoehtoisia arviointitapoja?
- Kuinka pitkiä kurssit ovat (sekä kalenteriaikana että periodimäärässä)?
- Kokevatko opiskelijat päällekkäisyyksien vähentyneen?
- Kokevatko opiskelijat oppivansa paremmin?
- Mitä voidaan sanoa maanantain ja perjantain käytöstä ja kalenterin käytöstä yleensä?
- Miten periodisointi vaikuttaa JOO-opiskeluun ja kansainväliseen vaihtoon? Ovatko käytännöt helpottuneet vai vaikeutuneet?
- Millaisia vaikutuksia tutkimusvapaiden pitämisellä on opiskelijoiden ohjaukseen ja opetukseen?
- Miten yleisten tenttien aikatauluissa on huomioitu periodijärjestelmä – onko niiden määrää vähennetty?
- Kokevatko opiskelijat kuormituksen muuttuneen?
- Saavatko opiskelijat tietoonsa kurssien aloitus- ja lopetusajat riittävän aikaisin opintosuunnitelmien tekemiseksi?

- Ylipäätään selvityksen tuloksia tulisi peilata vanhaan raporttiin ja siinä mainittuihin etuihin.
- Mutta: kuinka pitkälle voidaan tosiasiaassa tutkia periodiuudistuksen vaikutuksia, kun samaan aikaan on tehty paljon muitakin uudistuksia?